GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPT LIBRARY
INDEXING FOR TELUGU MANUSCRIPT

Sl. No.	Particulars	Details
1	Language	TELUGU
2	Material	Paper Mss.
3	Bundle Number	TEL B 0171
4	Work Number	D 0465
5	Page No (From... To)	1 to 33
6	Name of the Work	KUCILOPAKHYANUKMU
7	Subject	BHARATHAMU

Tel.
D. NO: 465.
B. NO. 175

D. 465
868
925 — B. 171
1726

D.No.465

B.171

~~B. 175~~

D. 465

925 - Hariścandrōpākhyānamu.

465 - p. 123

Kucēlōpākhyānamu

P 131 – 163

868 - Sānandōpākhyāna

p. 169 - 286 m.

1791 - Sampagimannaśatakamu.

కుచేలోపాఖ్యానము

D. 465

Kucēlopākhyānam
D. 465

131

శ్రీమద్భూమాంగనాభర్త బ్రహ్మేంద్రముఖామరప్రభావిశేష్టుం

ద్భుతాంపసప్రాభిని దత్తవిశిష్టాస్య బలాంమధురాంపూలద్రష్టుండు

సకలగోపకవధూసముదయాంతర్గతవేణునాదాభిమంత

త్రుండు దేవముఖరోద్భూతధీపితాంబలకేళులాలసుండా నిఖిల

౧ తయుండు॥ తే॥ భువనవేలావినోదుండు భూతశస్త్రప్రారంభాధార

విదారకుండు మదనగోపాలమూర్తి రమాధవుండు మెలగి భగవలు

౩ నేల్లరక్షింపగాత॥ శా॥ భూలోకంబున దేవకీసుతతికిన్ బుట్టిన తరిన్

నంద గోపాలశ్రేష్ఠునకున్ యశోదకుం బుత్రభావతిగాం మెంపారుచు॥

బాయుండ్లై విహరింపెనిత్యుల బ్రహ్మాంబుజాంబ్రహ్మనేబాలలు బాల

౪ మౌసంగుభూరాజనులకున్ సత్పుంత్రైశ్వర్యములిమ్॥ క॥ మానకమూ

పునువీపునువూనినలతోసంగువేల్పువుష్పద్రసుఖవీదాన నిపుణుడువా

౫ రిబుగతినీవూనములు బరాయలు కర్ణమానులచేయునే॥ సీ॥ ప్రతిది

వసంబు గోబ్రాహ్మణసేవ్యశ్యామ ధరుసన్నిత్యంబు నియమార్చ్యులాధ్యతారు గాన

ములు ననులతాస్సు మస్తాస్సు భినోభవంతనువుమ వేతానులు లివించుప్రద్యతి

నమాంబ్రహ్మణ్యదేవా యనుగో బ్రాహ్మణహితాయ బయని యూరల్పాయి

లనగరగుతింపదురియుమోపూ బ్రాహ్మణా శరణ్యుడుంబని పెద్దలందరు

౬ నుబయుకా॥ తే॥ నమస్త్రావరోవమనములుయు తదనమయులుగా గన్నార్కి యనుతులా

సుకరంబౌ ప్రసాదమున నస్మత్కులదైవంబులను విప్రసంతతులను శ్రీకరంబుగ
౭ నర్చితులఁ జేయుము గాత॥ వ॥ అని పరియు చతుర్దశభువనపరిపాలకుండు
ను యశోదానందగోపాలబాలకుండును దేవకీవసుదేవకుమారకు
ండును పూతనాప్రాణాపహారకుండును దావానలభక్షకుండును ద్రౌ
పదీమానరక్షకుండును ప్రభుసుందరీమనోహరుండును కాళిం
గగర్వభంజనుండును గోపమానవక్రీడాప్రమోదకుండును వేణు
నాదవినోదకుండును జరాసంధశిశుపాలసాల్వాదిదుష్టనర
నాయకమదవిదారకుండును బాణాసురమల్లవినాశకారకుండు
ను విప్రాంగనామానససరోరుహహంసుండును కంసవిధ్వంసుండు
ను గోపసుందరీవస్త్రాపహారకుండును సకలప్రభావిభవశతకోటిభా
స్కరుండును సమస్తదిగంతవిశ్రాంతప్రభావుండును మహానుభా
౮ వుండునునైన శ్రీకృష్ణదేవుండు సంతసించి మరియు నిట్లనియె॥ ఉ॥ అవనీసుర
భావిని యుబ్బు నిర్భరాత్మ స్వప్నము నవచ్చు కరుణాప్రసాదము
నను కవితనాకు యొసంగు శ్రీకృష్ణసాధ్వీ శ్రీమరవినుతింతుల
౯ నిత వాత్రిధిమరుస॥ తే॥ వ్యాసవాల్మీకముఖ్యాగావాపుదేవభారవి
శ్రీహర్షశివభద్రకలాఘుమాఘభవభూతిబిల్హణాపవనతనయు
౧౦ కాళిదాసాదులగు మహాకవులదలతు॥ కం॥ ఇకమాపల్లెరాధ
ఱ॥ పకితమునన్ స్మరింతు గాక భక్తగసత్తము సకలార్థసాధనమ్ముగ
౧౧ సుకవులు గుకవులు తుదరము శోధింపంగనే॥ కం॥ కుమతులు విరచిం
చు ప్రబంధములు ప్రసిద్ధంబులగునే తల్లులు మెచ్చనే శ్రీవరా

ప్రసాదవాక్యము లమితములు గనుఁగొనియు గానదివిపులు సభల నే॥
౧౨ తే॥ ప్రబంధములు చిలుకు పనేపుడు చూను నఫుడె సాంకాపత్రి
చుబత్తాంబుబుమున శ్రీమరనిష్టిబిసృబింబుసద్వ్యాఘగాయుల
౧౩ కస్తుదీయుత్తు ప్రసంగము లెంతైన గలదే॥ కం॥ ధంబవకమున కవులు కవి
తృంబులు బూనుదురు కత్తవమునే నగునే యుబా ప్రసాదమువ
౧౪ మవి ధంబింపకయె యతిసుధావిస్ఫురకాలే॥ సీ॥ శ్రీమరాంబితావర
ప్రభవదివ్యతవిత్త్వవిదా ప్రవీణాదవేలసినాథ॥ పుయుకాశతగ్రంథ
ఘపనాసమంచితచాతుర్యమహిమము కబూవినాథ ప్రౌఢిమనై
కపట్టమానసమువహి ప్రబంధకల్పన శక్తి ప్రబలినాథ॥ మరియు నాశు
విచిత్రమాధుర్యవాక్య ప్రకల్పనంబున నుతుపేగంబినాథ॥ తే॥
౧౫ శ్రీకుచేలవల్లభాబ్జిన శ్రీపదాబ్జ॥ మత్తభల్లింగాయుమానస
స్నానసుంద సత్కవీశ్వర కరుణాప్రసాదవశుద పుష్టిమురాన
౧౬ ధైర్యవిఖ్యాతయుశుధ॥ కం॥ నరులు లకులంకితములుగా వర
కల్పతులా నకిం పమిగుల వాంఛలు బూలదమునే కరుణారసపూ
రిమురగు వారికి సమున్నతున నిబిడానందమయున నే॥ భక్త్యంత-
౧౭ ములు॥ కం॥ భూసురవనితాదత్త విభాసుర పత్రప్రసాదభక్షణ పా
నానుభవోల్లాసమునన్ సునతనుపము రాసక్రీడావిలాసరమణీ
౧౮ యునకు నే॥ కం॥ బాణాసురకరలతికాక్షీ లవిలాసనతురూ
పబుతమదనునకు నే బాణాసురముల్లకబుకప్రాణాపహరునకును
౧౯ కంసఖలమర్దనునకు నే॥ కం॥ నంద యశోదాతిప్రియనందను

కుచేలోపాఖ్యానము ఆ౧

నకుశమితదుష్టనరనాథునకునే(బృందారకవరమాయాం(సం
౨౦ దర్శనశిలాఱ్ఱవర్షసంవరోరునకునే॥ కం॥ వరదైనవత్సగోపక(వరి
వృతునకువేణునాదపరిపూర్ణునకునే(పరమునకునుజాత్రిశ్వ
౨౧ తు(గురుతరమ్మైనకుమదనగోపాలునకునే॥ కం॥ కరుణాకరు
నకుయమునా(పరిరంభణవివిధసాఖ్యపరితోషునకునే(సుర
సునకునసత్ప్రభావాం(హరిగాయతేశివిలాసభవానుత్సునకునే॥
౨౨ కం॥ గతదోషునకన్నవితఱ్ఱతశీలునకఖిలగోపవనితాసుర
తాప్సృతకేళిలోలునకాంశ్రితబునవద్రిష్టునకునుశ్రీకల్పిష్టన
మునే॥ అంకితంబుగానాయొనర్పంబూనినకుచేలోపాఖ్యా
నంబునకుమహాప్రబంధంబునకుకథాక్రమంబెట్టిదనిన॥
౧ శ్రీమద్భాగవతార్థస్తోత్రంబులుదెల్పునెరలశుకయోగీంద్రుం
డామోదమునబరిక్షిద్భూమీశునకనియెవాక్ప్రవృత్తము
౨ మెరయనే॥ కం॥ నేరయప్పసిద్ధమధురాపురసమీపము
నవురమిపాలతికిరతాఖ్యపరగాఖ్యైవిలసిల్లునుగనరనాథయు
౩ మతిపల్పుశాస్త్రోక్తములలనే॥ రగర॥ అదిమిక్కిలివిరళంబుగుకోవలు(
సదనంబగుయుష్పులపూదోపలు(మాశిక్యంబులమయము
గువేదులు(నానామణులగుతిన్ననిబహుళవేదులు(కరుణైక్షేకము
లుగవిరినయానంబులు(పూదములకిద్దమైమబ్బానినరాబు
లు(భర్మవినిర్మితబహుళసాధంబులు(నిర్మలమణిశిఖరంబిర—
యూధంబులు(పన్నులుగాంర్పినబలులుతోరణములు(పద్మ

౪ కవేసగేదిమధవారణావళులు(కప్రుంధవములుగగప్పోనవేరులు(
నెప్పుగాసోమలుయనేర్పినశరాశులు(నవరత్నంబులనయమగువే
ధలు(కవగరాధినవఘంకంబులగోధలు(వలుతరగేహాఱ్ఱ
సాధంబులు(స్ఫుపతరకైరిపుఖనాథంబులు(వేలుపుజెద
లవెలగోసవేశ్యలు(శ్రీలకుచేరునిఘనకేరుపైశస్యులు(లు
ష్మలబోధవగునిలపోమంబులు(ఘుష్మనుకల్పష్టాగురు
౫ ధూమంబులు(నిరుపమమాగధనిబుగానంబులు(గరి
మవిహించినఘనయాగంబులు(విమలోదవేదములవేలసి
నభావులు(సమబతురములగుబల్లనిరావులు(మ
హాతబలంబులమనసామంతులు(బహువిద్యలనేర్చ
రుభీమంతులు(నీతులుపతులకునేర్పరమంత్రులు(
దుర్వాదాదులకునబోధగుతంత్రులు(అయంగధిబుప్ప
మలమ్మెధిబోధులు(సంగధిగలవిలబునమలుసలనేయులు(
గవినిధరిత్రినిఘనతవహించునను(యులకాపురముననం
౬ పిరవహించెనయు॥ తే॥ అవురపవపృఖంబునకనతిదూర(
మైనఘోరాంబవివధ్వనమాఱ్ఱిశిఖర(దివ్యదేశంబునను సన్నుతిం
౭ పదగిన(పఘ్పనంరాత్రితావసిపన్నెగలదుయుకం॥ అంచుకచె
యుతనమునిననంధనుదాక్షరుధుదిసదినమువాతిసేవా
నంతంబునసకవెంద్రియు(బ్రహ్మచారిధర్మచిత్తబుంబెన్నిపహాం
౮ వెనే॥ తే॥ ఆత్మవత్సర్వభూతానియనేరునీతిసత్వముగనా

మహాత్ముని చక్రవర్తి, సకలభువనుల నిబ్రోవ సమయముగా
౯ గఁ దలఁచు శాంతంబు శమము సదమము గలిగియు సియుఁ జనర
సాందీపుని యొద్ద శిక్షణి గూఢి చదివినాఁడు సమస్తశాస్త్రము
లను, బుధరాజ్యనెల్లను వల్లాప్రమిత్ర విపరపినాఁడు మహోప
వాసములను, బలనమొందక నిబుస్వాంతంబు బగవుఘ్యుంపం
చెంద్రియములు లకాగించినాఁడు, స్వానసంధ్యానిష్ఠానుష్ఠానకర్మం
౧౦ బులుగాపించినాఁడు, ధీర్ఘప్రభవములుయి తేజః తతసవస్త్ర
పరిపూర్ణసంపుఘంతపు, రాజా ఖోత్సార్క్షత్రియుంబు రమణాదా
ప్తి, ప్తి తేజనులు తపవేయి చివమహాపాపము వంగపేరుగానసన్నా
౧౧ శుద్ధికృల్లు పిప్పలింల్లు తేజ అవనీనాధృష్టదేశం, మధువనత్రయ
మనేశు మహాపాపొందుపడమహో, విపిధాశ్రన్యాంబులు నిబు(క్ష
౧౨ వనములు గనుఁ దశ మైశ భావము లే కనేయి నేయి మొదలనెప్పు
శువేదవయాల మిథు బ్రాహ్మణమనగ తెయి ధర్మము జ్ఞసించు,
నరయ జ్ఞానార్ణనమోనాస్త్రి శిరశిత శోషణ శువనాకలునైన
తివరించె, ధృతినపుత్రసగతి ధ్యాస్త్రియుని యుద్ధు కతననందన
లకెక్కించ్ఛ్రగని యొ, సతతమెకోని వాసః పృగ్గాంపావనంపా
౧౩ యసంగతానలనే యుంటయి ఆయి అతిశయముగాగస్త్ర్యతినైపై
కంతేశ, వాత్పకంబనంగపారిబాత్సుపొందరుంకబుములఖపా
౧౪ సమారాధన, మాచరించె నృపమహావంద్యుయి ఆవయని

నిబుభ్రాంబుచు సప్తసముంబులు బోగతదగిన సుందరీసులఁగుణోదప
వతనాయమునందరు, పామూక్షియనంగద నరసువసుధాధీశా॥
౧౫ పేయితేయి ఆపతి త్రతేపెనిలయనసు సరించి సులభలయునన్నిర్వదేశ్య
కసుతులగనయేపేదవనము నేకకాదే పెక్కుతైన బిరలనోసంగువిధి
౧౬ యుఁ విదార్థతనము తెయి కడుసంతతినేరయులకైకోరకులు
గరిష్కించెగాకశోమువికినియూపురమి నిత్రన్నవ్యాఘుడేపు
౧౭ దలనుభోగేచ్ఛసేయదింతులయుండునేయి కలవిసువకయురవు
లరావిన, కసువులుధాన్యములు తనకుగ్రాసంబులుగా, వసు
దేవసుతుని గొల్చుచు, పసిబిడ్డలు నాయన తరుప్రతుకనకేంద్ర॥
౧౮ చయిలిడికేదుదరాసవర్ణ కడుప్రీతి దినంబున యెరతెప్పియగా
పదతికి తద్భిక్షుంతోసగ బ్రాహ్మణి యుంబవసంబుబెసివెం,
కృతమరినదప్పులోనతిధిభాగము బిల్లలతాంగి చక్రకలనే(గు
దువగచెల్లచిత్తగానసుకోమలిసంతనయుధానవంతులనేయి
౧౯ తేయి బగతినావిప్రవరుదయాపకుడుగాన, నింటిలోపలధా
న్యంబులేపుడు లేవు, కోమలియు పూపపూపకుకుడువకూటి,
౨౦ బిడ్డలను యెగతిని కుట్టుచెప్పవచ్చుయి సియి సన్నంపు నారలాజ్ఞా
దించుపయెంకానితోడుగకోకలు లేవుబుడుతలకునను, పసినా
దుగట్టనపాలు పూసవేతానిపెల్పసోవల్లియువెవు, బిడ్డలకు
నుప్రిదితే దుబయన్యంబు బేధగంబతోయెంకాని రాగపాలును

౮

కుచేలోపాఖ్యానము

శ్రీ ౧

తమ తనయులకును ద్రప్పంబులైన పత్రపుటంబులేకాని కడు
౨౧ వగింన్నైలు తెము కోశుకులకును॥ తే॥ యురుగుపారుగు ననన్న
దారిద్ర్య నెల్ల॥ వివిధ మార్గంబులను శిరుతే విత్రవీగ॥ కుడుబికి
ప్రైతు శిశువులుగోముల కశి॥ తల్లిదమ్ములొర్రుపతనే పెదతనముడ
౨౨ కునుయుత్రయుబిడ్డల పెదిరికంబున॥ కర్షంబైవెంమ కోనలమునది
పునుకును మా॥ రాధ్ధతే సద్గుణిగాపున॥ నొండ్గార మాసెయుత్తే
౨౩ లమి నుండె నల్పాలా॥ తే॥ తలిమిగలుగుకప్తాంతునకు
నట్రియుం॥ బొనరభతేయు తప్పునుబిత వల్త్రి॥ పెదతనము
నందుపేనిమిఘుమునసుర॥ దిరుగనేమగ్ని నదిఘుగరితయు
౨౪ నఘుయునియుపారుగుకిన్నలతోయు పురుడు నకేమైననావలకి
స్మన్ననాలకెంమ॥ పప్పుబెల్లములకై బతిమాలి దెబ్బుబతోం
గుబఘ్రద్దిన కుస్తరింము॥ పాయివెన్నఖుతుగా॥ బ్రాహ్మది వకిపార
చన్నిప్రిక్రాంగిప సంగ్రహింము॥ పోగుయుంగరము లేపూం॥ పగావెకె
౨౫ నన్నమా పుకేపని పలుమారు బాంతుయు॥ తే॥ కలిమి వేమువెడం
గకగకుసువగల॥ దుర్గతింపైన వస్తువులిబోడుతోడ॥ కోంపె తనము నదె
౨౬ ష్యంమగోరగింప॥ దల్లిదెమియును నవేకదల్లఘుంమయు॥ కంయుక లేవి
నీశుశువులు తను॥ బోరాడిన మగని దూరబోవకబలుమా॥ రారా
మాపుసొదినము యు॥ బోరాలినిగడపు సాటుబోయులు మెప్పనేయుము
౨౭ ఇట్లు తన్ను తేఘుర్రంబైన దారిద్ర్య బంతా జరంబున సంసార పారావారం

135

బుదరి యుంపంబూ॥ కసమలతో బోరాడుచు దత్తా॥ తారత్నంబు-
సంతతదయానస్వాంతుండును సకలసద్గుణావంతుండును నైన తనకాం
౨౮ తునింగది సి దేతాంతంబున నిల్లనిద్దు యుసియు బిరశ్వీత్యగాది సుస్థిర
తరచుస్త్రంద్రియానీకముకొగుదియుంగబబ్బు॥ మదవత్సరములు కా
వుంబులొఖంబనుగురువరాంతర్ప్రపక్షలనగాంబి॥ స్నానంబు సంధ్య
యుబు పమపోమంబునమెందపైన సత్కర్మములు గ్రహింబి॥ పరతో
౨౯ యానిల భక్ష్యాంబుయు చేసి కానసంబున నెల్లకాలముండి॥ తే॥ తన
మనిబుశల్యశస్త్రి ఖూత్రములగనిప్పి శ్రీమారిధ్యానమెప్పుడుబెయుము
డు॥ నతిశయుంబు గదారాసుతాదులుదు॥ తగులనే రదునిదందము
౩౦ మవత్తుయు॥ తే॥ నెప్పిమిలాకెన్నఘుంకి నయాచకులరగుప॥ యామకు
యుదాకయుండుపనాత్తుదెయుసు॥ నైన కర్మార్తి మాపదానాడుతోనె
౩౧ దానరథ్యమిమాపన్నలకుచేలా గ్రసంక్నాయుకం యుయూదవవల్లభుడు
నుమిరా॥ రాదిన్నపాతులపంమనందరుదెలుపనే॥ మోదము నవించునె
౩౨ పుడా॥ గ్రద్దైతునిసము ఖమును కంఛేరిమవత్తుయు॥ తే॥ బిన్నవాళ్లకునైనె
నశిరులువేడి॥ తెచ్చుకర్మింమకోనము నాదేవ॥ వేదల॥ నొంగివెసర్వే
బనాస్పు ఖినారభవంతనే ఘుమాక్నుంబుదలపోయు నిర్మలాత్మ॥ తే॥
౩౩ ఫూర్వసఖుడైనయాదవ ఫుంగవుండు॥ మిమ్ము పోదగన్నిశిరుల వెల్లమిన్న
కొసగునేరుకరిత్రికెడుదనమున్నగురుతు తరాప॥ తద్దన లుపుగాదేమెం
౩౪ దైనతాపసేంద్ర॥॥ ॥ఘునుడాకుంసవిబ్బంబునుంకుత్రిబుగన్నాంతుయు

కుచేలుండంబున నే, వనకునే చెప్పితివి కుచేలుండు కృష్ణుండు సుగతు ప్రసన్నాత్మం బు
గాదె నిత, ద్విజ బాంధవ్య నిపాద పద్మము లత్యంత మనే బాంధవనే బా
లద, వనుధి యుప్పుడు భోగమోక్షము లనునే సాధ్యంబు తప్పక్కుండ
౩౪ లనే యని యత్తి గాని వెదిని నెవ్వను లు, త్తీర్ణించి దిబు ద్విజ కచ దిబు ధర
యు గారా, రాశి తల లన్నింటు నను నుమిత్రా గావలు నను లంకె యను నేది పలు
౩౫ తయ పృష్ఠ వేయవి యనే రవు గనా కటం పెట్టి నా, సురసుర సాంద్రైదరు
మనశి శుపు లనే బాంధవ్య, దురిత మయు దారిద్ర్యంబు లు, బోరదుక
౩౬ వను వనస్నానా కే పు గాఢ్య యు బు గతి నేయనియు రూపింపు నిశ్చల రూ
పంబు వెరవించు రక్తమాంస మయు లఘారము లతంపు, నుదాన్యగ
ము లతు నై య్యూ వారి భారగనీ దుర్మగ లకింతు లతు నను బగయునే
యు, బపా, శంబు తైన లోకంబు లుపాదింపు సూన్యతవార్త
ము లే బారబుద్ధు, బాలరు రాశావి వాశం బుగల్లిం వను మా
౩౭ నంబు పెదవతి వరాంతి పించు యుతే యనసభ్యసాంనంత వనము నకన్న
తేల, యుతి నయా శ్రీతం తవింతా వివారణా భరావిలి, భూరి
దుఃఖంబు లతు నెల్లప్పుడు నిల్లు, త్రిబు లతు నుతే విరంపి పా
౩౮ పంబు గలదె యము యు సరసే బాంధవ్య నిదా ర్మి జశ్రుత ముపు సంసారా
బ్ధి తిసే నావ చెల్ల, దరి చెరు కృష్ణుగురి య్యిసవా దుపముర విధ్వంసం
దు యింారితినినే, వరవప్రీత్రా, స్వసు వస్త్ర ఫేదితులు తెల్ల వర్తింప
గానేల, శ్రీవారి సేవించిన వారి కింగల దే లో యయురానిదా

౪౦ రిద్రము వేయి వయు త్రినిన నవ్వు భూషకత్నంబు నతు కుచేలుండిల్లని చెప్పు
౪౧ కుయతరుణే పూర్వ భవంబున, గురి వేలకణ పేసినంత గుడుతు తురపి
దవనే, నశులే బున్నాంతరవయున, దుర్భయుల్ల గనెల నిట్టు తోయంబు న
౪౨ లతు నే, నాయు గర్వాంభంబు నతు త్తదంత యయు వర్ద్రాతాక్షినే బ
వర్తింపుగా, కుర్యింధాను స్వతంత్ర్య దివు ననుపకర్మ పెతులా ఖ
పులనే, నిర్వాణుండ గుశాలి రత్న భగము వే నిత్యం పరక్షింప గా, సర్వంబి
౪౩ క్షపుయు బగత్త్రనె దుశాస్త్రంబుల్ నిరర్థం బతే యుత్తయు ధన వయు
గూర్వ వతె నె తనయు లకు నను బుద్ధుల్లి, విదెదువాడు శ్రీ రమేశ్వ
రుండు, వృగసమాజు ములకు మేపునే త్లె వ్వరు, బెట్టుంబాలయు
౪౪ కొలిచినప్పుడు వుల, తేయు రాతిలోకప్పు తావారమా తత వయుగ,
నిదెదు దైవంబు వర్త్మను లతేల మానుం త్రితికిన నాళ్లా సన్నంబు
౪౫ చెప్పెదిదత, నాయురన్నం త్రియు ప్రతియు నగవిన వేయుతేయు చె
వనివనే కుమారుడు బ్రోవగ వవెన నుచు సారె బాగివెదవు
మిదినే, నే చెప్పురునే నెవ్వరు శ్రీ వరదుదు కర్తృ సకల బతేపు య తెల్లనే
౪౬ యువయు నా పున నవస్వము నుభోక్తృత్వం వర్తంకర్మ శుభాశుభం
బను తతంబున బాంధవ్య బున్నంబు నం బాతె సిన పుణ్యపాప ఫలంబు
లు వేంబదినే బతేపు నంపు యయుంద్ధు ఉమ సుఖదుఃఖంబు లను
౪౭ భవింపం చే యను నదత్త్రదోషేగా భవే దరిద్రంబని యయు ను, ధన త

క్ష్మీగాకరోతి పుణ్యాంబనియు నవు (పలుకనే సుకల్పితంబు వలనన్నై
౪౮ శల్యంబు నవు దుష్టఫలంబు వలన వేమియు నరులకు (బ్రా)పింపు
నదియుల్లంఘించేని వి(ప్ర)కరార్జితంబైన విత్తంబు పరవుపదంబు నను-
పాధేయంబని యెల్లరు బలుకుచుండుదురు క్షితీశ పుణ్యార్జునలో
౪౯ కుంవిశంతియను వాంపలు తేపలదుంభద్ష్టాశ్వాను భవంబులుకి
రిననూశ్వలోకంబు ననుండియు ద్యాలోకంబు నంబడ్డి (బూన్పె
తిష్ఠామైన స్వర్గతామోయు ఫేతయును వాంపలతేయుపరి
కునుత్త్రపుధర్మంబున కుమరవి (తవుతవు తెల్పబన్నాంతకవ
౫౦ ర్మంబులాంధ్రారంబులుగా వర్ణక్రీలంబులంబోవె తనపువె
త్తృదుకు (బూతస్వపరగాంధులీలంబని శరీరధ్యారులనుపు
ష్టునప్పుడెబావులు నిత్యంబులు కృతివాప్రస్తి బూవాయు
౫౧ రాతాశవయుబుపైనలూ దేవాంబులో కరిసొావ్యులుగా
పుత్రైవయోగంబు నుండుబూవుని ష్టుదుర్దశలు పుత్రులకు
పరివారింపనెవ్వరు సవుర్తులని చెప్పివెంధియు నిప్పని యెవ్వరు
౫౨ వురియు మరెవ్వని బద్ధయు (తురులింతియె తాకసుతుయు వరిష
తిపాతువె (పెరిమినబుష్టునల పుత్ర్యయు (పెరగశత్ర్యులను వాంపపె
౫౩ త్స్రయు వినవేయుశాయు బ(త్తం)బెన్నగబన్నా నాశేతనయు శేశత్వానుగు
ణ్యవేతు చనే (పొంతవ లేక్ష్మీగాంకతి దుంధతాత్స్యవయులకునే (బ్రా)యు
బుపాకైననిద్భాం(త్రి)నే బుష్టుయు లల్లబూంతవలదాదం(తృ)లేదనూ

బూంతులనేయ(బు(త్రం)బి(త్రి)వదా వచ్చేత్తనుబునే (ప్రా)ధ్యునిస్వలతులే
౫౪ సాంతగనేయుతేయు సుతులు మాది (ప్రి)యము బుల్పాయ ప్రైప్రెమమి
శులనిందు పుఖులమాదివల్లపు (ధనవు మాదియూస
ధ్రాన్యంబు పైతృష్ణ (యతిశయంబు వలవదాత్తంయుద్ధయుకలు
౫౫ వక్రతి సుతువై క్రతి సతు (వైకతి సంపదలు వూయమెన్నియు
ధర్మం (బోక్రయంనిబుమని యెరుగని (వెక్కిరులకు సుకల్పితిబూ
౫౬ గవి ఖైవముగలదేయు కేయుపంచరితి బుష్టు పెరిగిరో (యెం
దరితి నిసంభవించియున్నారో వురియుం (తెందరితిని బున్నం
౫౭ తురో (నందనులనిమిగులప్రేమనాంపగనెలాయుత్రయుపర
జగను బుణాంను బుద్ధరూపంబులు పసులు సుతులు పొతు
యు బ్రామినయును (సంతతంబువీరి సంయోగములకు వి(యో
౫౮ గములకు బంతనెంద దగదు (కేయున్నత దుదరిద్ర్యంధసునిత
రతువిత సంపదలబూందయుననిా(వ్రా)సిన యూం (శతధలోతి-
యమోఘవిక్షితవయు (యితరులకు నుదీర్ణధరమెయుబుచునే
౫౯ నందునే యుకయు(శ్రీ)వనితావి బుధోక్తైదైవముపబద్ధంపసతల
తం(త్రం)బులతే (తోవిష్ణుపు వార్ధ్యూతవు (నాపిన ధనినదియు
౬౦ తాదినానాస్వలతుల నేయుత్రయుసవు యమెరుగదే వయుదుసవు
యుంబు భోపు (ధరణిసౌకనినైనవురు వదతని (ప్రయుయున
ష్టువారెయపయుద్ధారాబుట (ధాం(లు)రాయునంగధరణివి

కుచెలోపాఖ్యానము ఆ౧

౯౧ నవేయితేయితానుచెసినకర్మంబుతానెయనుభవించవలయు
నంపుష్పొతద్భిద్రమువుగుడనెన్నితనువులాతవితంత్రువెంధ్రై
రొనవశముగాదఘుదేవియబతివములక్షేల్లుయుఖ్యయువచ్చె
౯౨ వచ్చైననుముబాలఖింతింతురుపెప్టెపుప్టైననుమంఖూ
మిత్రిబుయునంతసింతురెలవిలసవలశేవులకునుబావు
౯౩ పుష్టుపొక్తైనమువుగాదెయిసేయిమాతృగర్భముఖొచ్చైవూ
నవుంతక్షిమాసంబుననుబ్ఖానశాలియగుమునత్యతమో
నరించిదుష్కృతములభోంధితనేకనరకవులక్షేందింకస్తై
ననుదలయిబనపుడెయొంధొకబుద్ధులాగిమానిన
యుముగదగినపుణ్యములొనర్పియపెరెదవారినంచుఖం
తించనవమాసములునిండయొనినిమ్ముగబునించియు
౯౪ తేయివిష్ణుమాయావశంబునదివశుదగుమతొంచు
బుద్ధులుబెదినంతతాశులొఁదనునుభవింపుచునుఖదుః
ఖములదుపూర్వబున్నకర్మవశముననిష్ఠులులతాంగేయు
౯౫ తేయిబశోకకంమకములునువిసబంగింమునష్టునపవముసుబోవెద
వాంబుసదలవిధిబాపోలయుతీతాంధుమరియొాన్టఖాంకైబూ
౯౬ భైంనెశరీరంబులకుబుత్ర్పవిదగవలయుయుకలయుతరుణుల
పుత్రులమిత్రులమురువకపోషింబువారుమురగాంభైననేము

138

రయుంచరుతమువారన్నికరుణావొయుత్రింమకయుతేకత్తాయుమరు
౯౭ మదనేయితేయిమొానమునవంపకట్టెలమొావుపగిదిపెనపనుత్రి
జదేవాంబువిధిబవొనుతమకునెఖ్బైనమొావాంపుతనువు
నింతదాచుకానరాదివెరవింపుదాకతదవుయుకలయువన్నా
౯౮ శెకైనమున్నర్తనుబిన్నంబగుతానువయింతవెరిగినస్నైననేము
స్నైస్యవుతుకేయుద్ప్రష్టంతన్నష్టంబనెదుమాలతద్భవముగా
౯౯ గనేయితెంయివగబాగులుదీనబునములుఖగగవునుదుబ్రా
వకున్నతతియెవ్వరిలనేమగవవినురాబుగాపృగమొా
గసాలకుమొారయుబెష్పుమాథులుగలకేయితెంయిద్వారు
౨౦ జలొననాద్రులక్రేరితునన్నైనశ్రీకమెశ్వరుడేయాంధ్రా
రవుగుదుబర్లస్వబలొరాబాయనెరుమాపలొలినేవిన
౨౧ వేయితేయిత్రత్నమాతుయుతవిదంతలలన్నదమ్ములాయుఖిర్తుయుదే
వాంబులస్థిరముయుసరులమయుఖ్యర్థములువృత్తిసమయు
వయునకుద్రష్మమొాకపెసవొయుంబుతద్భనముబలయుకలయుకాం
తయుతెంనుయుసతవునివంతులతోగూరుత్రరఖిలవస్తువులు
౨౨ నరుడేయెంతగణించినకూయంకియెంతయుంవాదైనకాయంకం
దునిభానాన్యుకలయుతీరినతెయ్యులవెచ్చులప్రొరగతెత్రైతిరం
౨౩ ద్రుత్రకుభునుయుపరులనేనేరిఖ్రితికినవారలయునేరకచెడినష్ట
౨౪ వారుని బువుయునగవరేయితేయిఖచ్చ్రొయునవారికైబాలపగలుదుః

కుచేలోపాఖ్యానము   ఆ౧

ఇట్టుడుకుడు మరునాడు దారిచనఁ దాము ప్రొద్దుకుపట్టే దివిధ్యంబు
౩౫ పిదప వనితతిందాకు మీఁదాకువాసిగాదె॥ ఆ॥ ధనములంబు పుత్ర
దారాదులందును తని విబాలచేతేల తప్పిరింప నద్భుతంబువైనయట్టు
౩౬ మేనులు నమ్మి వత్తువసై గంతువైచు బహువె॥ కులపాత్ర పాత్రము
నెరుగక ధాత్రిని యాచించి ధనము దాచిగనేలా నాత్రవు రుధ
నము వరాత పుత్రవిరోధాయ యనుచు పూర్వులు పలుకనే॥
౩౭ కలుపూను కాసుల నప్రయత్నము లేని బహుములు దైవఘుల నవిల
నెకున్న నే మానవుఁ డాకటం దలుంచి నద నాకటం దలంచుగాదె
౩౮ నంబులం॥ కలు కారి ననురాపు మనము నక్కారకనుండిన నుబ్రో
వు గురుతెరిగి శరుల్ పూరుషుల కర్మఫలములు వారకన వివవు తుదా
౩౯ మెవ్వనినే బ్రోవునే॥ కలు మునతనయు వేమి చేసిరో యును పటు భిన్న
ములనంత ముకవాకుడ్డోసగునే విను తన్నంబ్రే భ్రవము నవనితాని
౪౦ కింతబింత వల వదుతుగు మీరు వయ్య అని సర్వము నతు సర్వేశ్వరు
డుగలుడు ప్రభుల రక్షింపనేను సమదృష్టి దేయని పరము విరక్తుండై
పతికిన నత నిచిత్తంబు మెత్తంచేయు బాలకే వెన్న మార్గము నన్నై
౪౧ యుప్వెంటియు నిల్లనిరు॥ బలువుగ సత్కర్మంబులు చలచి యోనర్పకనే
ఫలము దైవంబిడునే వారికలదనెరిగి విత్తన మిల వెద పెట్టక నుపండునే
౪౨ ధాన్యంబుల్॥ ఆ॥ మనుబుదెల్లపనులు మానక సేయంగ దైవఘు పన-
యోకటంరారసిల్లు గాక నూరకున్న కలదే భుక్తయు నరుదైవమాను
౪౩ షమును తగసమములు॥ ఆ॥ పరగనటుంల నుండినా భాగ్యము నిన

దైవమెక్కత్తగా నివచ్చితమ్ముకు నిచ్చునే యదనిన ప్రయత్నములే సేయచేయు
౪౪ నదిపయుపమీఁద వారిభాగ్యంబు తాలది॥ ఆ॥ దేవుడిచ్చునను మదినదిన
యత్నములు సేయకున్న నేల సిరులు గలుగు వెల్లరము నదిన పంచ భ
౪౫ క్ష్యాన్నములు తేకుడువకున్న నెట్లు తృప్తి నిండు॥ కలు ఇత్తరి దాసేయుండక
యత్నిన కర్మములు దైవములవలెవిరునే మెత్తరిన రులోన రింపకేన త్త
౪౬ యు నోనరించు పనులకారది గలదే॥ కలు తావున వనను ఖురుసేయ
కదే వుండియున్న నవేదు తేకలతోనా నావిధ ధాన్యములుండినా వాని
౪౭ నిమంతకనైరి నత్తవంటికము గునే॥ కలు ఇరువై న క్రమము చేమహాసురు
ని చేయుసుంగుల్ల వాశరుడునే పరితాపించుచు వేదగాగద పరబ్రహ్మంబు వెం
చేసిని యట్లు సంపూర్ణదరి ద్రుల నేమనల కు మోక్షియున్న రక్షింపు శ్రీ వారి
౪౮ నిష్కాములకేల నిచ్చు బహుళంబైనట్టి యైశ్వర్యములే॥ కలు భావిం
పగసత్పురుల భావంబెట్లట్లనోచు పరమేశ్వరుడునే వారి రిత్యలివి
౪౯ జనము యదార్థంతభ్రవతి యునగ బల్కులు వినరే॥ కలు అదుగక
యుండి నతగు వరమిడునే నిష్కారణంబు నీశ్వరుడై నాపుడమింజేయు
౫౦ ఫుచేతులు కడువదు నోరనెదిమాపకనుతప్పగునే॥ కలు తోల్లిట
ము నులతపంబులు మొల్లముగా చేసి శౌరి వెంన శి నపిదపనే సల్లవి
తంబుగ వేదరెయుల్ల ములకు ప్రియము దైన యుచితార్థంబు లేల తేలు
౫౧ మీరు కల్లేష్ట నిమెరయనమ్మిన ములతిశయంబుగ నిష్కాముడైననేమి ప్రో
తృప్రభుల రక్షించు వెల్లను పరము ధర్మముధిప యాంచించుసు కలతాత్ముడైన
మమ్ము
౫౨ వారినీ॥ తే॥ దైవము వుసేశరక్షింప దాంతవేలు మాకునె యుద్యము ను నేవ

కుమతి లో వ్యాఖ్యానము ఆగా

లోకమునను అన్యథా శరణం నాస్తి యనే తిపల్యుత్పన్నమువచ్చిన-

౯౩ వారియందు తాపసేంద్రా ॥ కం॥ దైవంబు వారు కు(శ్రీ)వారి భావల

ములు గనేవు మా కుదైవము వనిలోభావింపగని ప్లగు పకు నేవిధము

౯౪ ననైన యున్న వెలరు గను దేశా ॥ ఆ॥ సకల భువనముల ను సంరక్షణము

సేయు శ్రీనిశ్వరుండే కర్తయుంచి చూడ యుమున్ను సంతరించి మున్నింపరక్షింప కర్త

॥వ॥ఆ

౯౫ నీవు సకల కార్యముల కర్త ని యనే క(వ)తారంబుల నీతి వచనంబులున్గ

రించి తొల్లి పువారు నతుచు (క్ర)మంబు దెవితి (వ) భారక్షణంబు పరము

౯౬ ధర్మంబని (ప్రా)ర్థించినా ॥ కం॥ ఆ నందా(బ్ర)హ్మంబను మానితవచ

నంబు దలచి మానుషమున నవ్యాని వివ్యదువచనముల కు మానేం

౯౭ (బ్ర)దు సమ్మతించే మానసవీధినే ॥ తే॥ వ ష్టతేల కుతత్కార్యమిచ్చి తో

నుతారంబనాం బరలనేలమిసేవించుపయునుం బు(ల)బులరక్షింపుచుప

యుమతుంచి పనిక్షుమల్లా తీర్థము ను సార్థము న పంచు తేవివి నపుడూ

౯౮ ॥తే॥ బ్రామినితోడ నిల్లి నిమప్పధళాక్షుని గా నబోయిదనే తోమువి

బవేదరిద్రులము కొంచుబు ననే మన కెట్టి వస్తువా స్వామికి యిష్టమైన

యుది సంగతి యేచన రిత్తచేతులనే భూమి పులోద్ధకునే సతులపొందు

౯౯ లకునే గురులు నన్నభోమకినే ॥ చ॥ గరిమ సమస్త వస్తువులు గలిగిన

వారరుదేవాలపెద్దరికము నచేసి పంపుదురు మంత్రిసుతుండను బు

న్యత్రి నబవే పరిభ్రమమాచరింపుదురు భామి నిపేదరికం బు దోచినన్

౧౦౦ కరిచదిపోయి పుష్పములజేరి నలాఘవమందతుం దునే ॥ తే॥ తృవ

140

లతిపరిచితయూధవబృతనయునాది సంతత గమనా దనాదరోభవతి

యనంగనవిశనార్థవాక్యనిచయములను పురుషుండుపరిచయంబున

౧౦౧ గలసించు ॥ కం॥ సద్గుణులకడ కుదరి(ద్రుం)డద్వారా పోరాని పల్లయరిగిన వెం

నేవిధమున నగ్గైకాని వనవసనద్రిరము లగువస్తువులు సితాంభోజముల ॥

౧౦౨ తే॥ వప్పతేల కుమివి మతులయుండ్ల కేగి (ప్రి)యము తో నూరకుండుప పెద్ద

రికము గలదె యుధుగుపకరమె బవేచులకదనమయు ॥ యూచకాంతా

౧౦౩ నిసారవంబన వర్ధమా ॥ తే॥ కం॥ ఖివివాము ను ముమ్న గసంభవి

పరతిచ్చైనే నినయముగ వారునే ॥ గాంబుకనిత్తురు (గ)మ్మర మయుంజై యూచ్చ

౧౦౪ దంగవెనకమోచె యాచ్యాదునే ॥ తే ॥ తావునసమస్తసా(మ్రా)జ్య కర్తయె

నయుందిరాధీశున కుతానుకి యిచ్చువలయు బం(ధు)నకు నలావిపోగన్న

౧౦౫ సామివగను గాననే మైన మునశక్తిగలకాలంది ॥ కం॥ కొందికలము మనకేం

వమం దంది గలదుయుద్రికవస్తు తవివారి కాసగనే కొందంతదేవరకుమ

౧౦౬ శికొందంతయుప(త్రి)యేదేదు కుశలులు గలరే ॥ మ॥ పరగనేసర్వనధి

నధాంబుల్వు మునే బహైనవారాసికినే పరితుష్టంబు వేమించు బిందు

పులు సంపన్నాఢ్యునేదాశారికినే పురిధానం బోకలాభైము యుయు

ననిప్రాప్తుంని రక్షంబు గాం దురుతాచ్చిత్తి యనంగ భాప్పదుగదా యూ

వాంపనిచ్చా(త్రి)లోనే

\+ లోక(ప్ర)సిద్ధమైన పుదుత ఆనే శబ్దిన కు (ప్రా)సానుగుణము

గాయురుత ఆని పున్నది పుదుత అనే(ప్ర)తిభేదములుగ

లుగుపచేతను న్నా ॥ గో చరణాయందు వర్ణాంతర (వ్రా)

సఘుండుపకావ్యచిత్రకలిపత్తుము పులు నన్నయుడుత ఆ

నిన్నియుండవచ్చును

॥ కం॥ అదిగాంపునగా కార్యక్షము ॥ మదనగురుని సముఖము నకుమునము ॥

కకపో ॥ విదితమయుగా దెవెరవన ॥ మదితయుమనవిభుని వాక్యముల కు [illegible]

కుచేలోపాఖ్యానము   ఆగా

నలకుచునే॥తే॥ఇన్నరుపుశకాన్ననిక్షేపంబులు॥నిరతంబుగనుపవసించి
నిప్పరియుషుతువే॥దారికినయిప్లవధూమమునణి॥బరుసుతుచేలవియున
ములరిచిపనిచినయుంతనే॥తే॥భరణిసురుడాదివభునవారిసేవా
శ్రంబుగదవియుతిభూరవముగా॥గిరులునుగువాలునునదులు
నుపురవములుగ్రామములుగడచిపోవుచు॥పదిలోనే॥తే॥ఆ
త్మబుద్ధియుకరుసంఘంబన్నిపటికిని॥చేలనిఘురుబుద్ధికాంతవిశేష
కురయు॥పరలబుద్ధివినాశంబుపరగచేయుస్త్రీలబుద్ధులు
ప్రళయమువేచిత్తగింపు॥కయు॥ఆదిదెంరినియునేరీమునపిచ
పదియూయూరియూరిపద్రవులపంపనే॥చేదరతవచ్చితినే
పుతి॥సదనమువేప్రయూనాములతుశత్రులమెతగనే॥తే॥ప్పు
దమివిభువెందరెందరా॥పొడగనుపులువేరద్వారభూముల
యుందునే॥బదిగాపులుబదియుంతగ॥బడుగులచేలస్నలకంస
భంబునునేరవే॥చ॥ద్వారకయుంతదప్పెరదుదారుణామైన
మహాసముద్రమే॥తీరునదాటుదంబువసూదేవనూభునిదివ్య
మందిర॥ద్వారముచెల్లిబూత్మనువృద్ధాచనుదెంచితినికంసవైరిన
నే॥భీరికినైనగన్గానునెచిత్తమునునేదరుణించియుత్తరినే॥ఆ॥తెల్పు
వ్యక్షమునరుగదిసితాయుదిగిన॥చందమునననుశ్శారీసముఖమున
కు॥చేరితుచ్చమైనశరిపేదుకానననవెల్చినాసదోసవేంరుగదగువని
భుము॥వ॥అనితలాయుమానసుంమానసుంతైయుప్పునివక్ష్ర
దుతనమానినిచేసినవుపాయంబునతురాయుచునూరూరి
కిందరవువెరుంగననైరనెరలనెదుశైనబునులనదుగుచునేడారుమైన

దుర్గమస్తంభములుగడచియుర్వీశ్వంబులునొప్పినదచుచు॥కంపకంబు
లుపాదంబులనాపునదిరియప్పనేరకగాంపుపదితపంపుచు॥చంద
తరంబులైనవేసవియుంతలచెందుపదితరుషండంబులనీరలయు
దనిలుచుచు॥నిరావారరుండైనిశ్వాసముయుంబునసెకపురంబులో
పవికెనరిగిబునంబులసందడింబదనెల్లకగురిగుండంబులపంచల
నెదిగినిదింపుచుమునన్నవనున్నగవేచినదుచుచువయుందదియు
బునంబువెన్నచు॥పెక్కుదేశంబులుదాటునదినంబులువెక్కైచెప్పు
చుమెల్లమెల్లనచనిదెనవనిచెప్పిన॥క॥గురుతుగవినియుభిమ
న్నని॥వరతనయుగురుశుకునిభూచివాంచలుమెదవునే॥బరి
కింపంగానెప్పదెవ్వనుతరువాతివువారకధాశ్రీధానంబునినే
॥మ॥కురువంశాంబుధిబాడబాగ్నివారియుస్త్రరాంబరీ
షాదిసత్పురుషానేకమహూశరణ్యాగోపకనిభూంభోజక్షణా
మన్నధా॥పరివారసేకృతపద్మసంభవభవదుర్దప్రభ్లాసములాసశ్రీ
వరుణాసేత్రచకోరశీతకరదైత్యధ్వంసకంసాంతకా॥క॥తాలయు
వనమాలధరశిశుపాలబరాసంధకంసబలభంజనతు॥చక్రిలల
నాదిమనెవారా॥ఉ॥హాలాతారప్రసూనసమాలస్ఫురణా॥
లోపకవృత్త॥కరిపోషణానిబిడతకంబుభవా॥యురశ్శీరగా
నవిముఖ్యగవా॥వరవర్ణితయూదవవంశభవా॥గురుదైత్యా
సురక్షితగోపగవా॥గద్య॥ఇదిశ్రీమద్భవరాంచితావర
ప్రసాదలబ్ధకవితాధురంధరసరసకవివిచిత్రఎల్లనామా
త్యపుత్రసకలసద్గుణావిధేయపుష్పప్రభునామధేయప్రణీ

తంత్రమైన కుచేలోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

౧ శ్రీరుక్మిణీమనోహర। కారుణ్యసుధాసముద్ర। కంసమర్దన యదు।

ఘోరాంబరీషసుభూనోద్ధారక బాణాంతక కృష్ణ దైత్యధ్వంసీ॥ వ॥

౨ దేవా యవధరింపుము నిరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండిట్లని

యె। నంత శ్రీహరిచరణారవిందస్మరణాశీలుండగు కుచేలుండన్లన

౩ నరుకుము॥ క॥ కనుగాని యెలియానకర్షఘ్నకుర్గవిముఖ్యఖం

తుగతోర్వుల్లాసినీ। ఘనకల్లోలవిభాసినీ। వనరాసినీ తీర్థులవనావా

౪ రివిలాసినీ॥ వ॥ కాంచితదీయస్సతులిమాంబరాతుంబునకు మనం

బున వెరగుపడి యుజ్జ్వలనిధికల్లధారకనింప్రార్థించి గదలియున్న

౫ పె॥ ము॥ బలసంరంభముతో సువర్ణోఘము తప్రాకారయూధంబు

తోబలభద్రాదికయాదవప్రభులతో। భద్రేభభూలంబుతో। త

లకంఠీనివయుంబుతో ల వాలుతురంగశ్రేణితో సంతతో। జ్వలమై

౬ యొప్పెడి ద్వారకానగరమొంభునే భూమి వార్థింపుబునే॥ కం॥ వా

రిఘంతావవివారల। స్త్రీకోని యూశ్చర్యదించి కదలి కుచేలుం। డాకాం

క్షితోత్కృష్టనము। లమూకలసందడిని యొదిగి మయాదిన యుంతనే॥

౭ తే॥ గావిబోయెడు వగుడాకుగతిగరంబు। దూవిలోయెడునెత్తేని

తోరబునుపు। విప్రవరుసుండుకన్నులవిందుగాగ। వీక్షణాముజనే కృష్ణ

౮ ణీవిభుని పురము॥ సీ॥ యేవెంతభూలాబినవిందుబింబాస్యలగము

లనఘుంచుకరంగస్థలంబు। లెబ్బోపబూలబిననెలమితో వృగమద

కాస్తీకసిక్త శర్వాంగాకపతంబు। లెగలవాంబరసిన వేరమునిశ్మితరత్నభూ

షణాళభ్రులు వైనపుణ్యసాక్షులేదావారభూలాబిన నిత్సురంభాస్తంభభూ

౭ రిపల్లవగుచ్ఛతోరణాంబు॥ తే॥ ఏచవభూలాబిన రెక్కమపొంధరములు।

యెందుభూయినతురగమద్రేభభటులు। ప్రస్తుతింపగ శక్యమే బ్రహ్మ

౮ కైన। తన్మహారాభధ్యానిసౌందర్యమహిమ॥ తే॥ ఎవిరువెత్తురు నిక

నాముడీసురుకునకుఁ। ద్రోవ నడచిన పెదవి కేవిభూరము యెన్న। దప్పియా

కవియును మానె తాపముది గె। తనివి సంధిన్లె త్ర్పురిదర్శనము నకు

౯ వ॥ మరియును తండు శృంగారంబులుగా బ్రబిగల వారంగణాంబుల

యుండు। పెట్టనగచ్చ వయుత్తియుంబుల రంగవల్లులగనుంగొనుచు

నెదనెదలంచుము వయులగచ్చదేవ కేపచ్చని పొందగనగదయు పుదవు

విభుల సందరికించుదిసి యూరగిలంబడుబు కేలు వెలయగలవుడి

౧౦ కేలాలంబులు దారుగవిధి। వర్థియూలానంబులగచ్చపదకేతురుగు

మదశుండాలంబులకు వెరచియురుకుచు దేవాంబులు వదలంది

గబిసాపాణాలయుమెవారించి యుదయ్యుచుగియుకయుగదప్పెవా

౧౧ కురోలలుమైబిన వీధివీథుల భుగన్మోహనంబుగా నఘుంచువావ

నంబులమోవారంబులుచూచుచు। వేదియులతోద కృష్ణుండుగ్రీ

దించుపేరంగులు పాదవాదలమేడలగోడల వ్రాసిన చిత్రరూపంబుల

మవిచిత్రంబునెందుచు। వెంది యుమువుకుందుండు కంసభూరాసంధశిశు

౧౨ పాలసాళ్వయవనాదుల జయించిన వుంచి వుంచిగీతంబులు। వంచ

మస్వరంబులమొరయుంచు విపంచీనాదంబులు వినుచు। నంచలంచల

రాయుంచలంబవివారించుచంచలాక్షులనీక్షింపుచు। ఖేరీమృదం

గశంఖనావాళనాదంబులకు నే బ్రమోదంబునొందుచు। చని చని యు

౧౩ వనిదూరంబున శౌరిమందిరద్వారంబుగని యెనర్పుడు॥ ఉ॥ అద్భుత

వారణాంబులు హయంబులు భటప్పులు శౌరిగానగా। వప్పినరా

బుసంఘములు వారి బునేత్ర్పుల తండతండములే పెమ్పువెరింగి యయుం
డెతలపేసువెసనే తల బూబ్బిన ఘ్లగా బూబ్బములే కపైని సుకబూసి
౧౪ నరాలని యుంత సంరదినే॥తే॥ అష్టబలు దార్థసందదిన ధిగవింపె
బూచి మొక్కింత యుసు బూరబూఘువేతె నెష్టతే లకుపెను గొందువేగి
౧౫ యూగిపేరెనారాబు మందిరసీమ యుందు॥వ॥ విరుమణి తిరుబూ
ర్ణగదా॥ ధరులను ఘనశంబుచక్ర ధారుణాలను శ్రీకర శార్ఙ్గధరుల
౧౬ కనకాంబరులనే॥ తద్వారదేశమునకు రగని యెనే॥తే॥ వెంబిపైకుంఠ
పుణ్యలోకమున నున్న బు యువిబు యుముగాత్రవీరు నిస్సంశయముగ
గాకయుందిన మాయుయగ్గారుపైన పైష్ణవోత్తముయు పెవ్వలేవ సుధ
౧౭ ననుబు॥సీ॥ ఎలమి నరాకలు గప్పనె తమింబుకయు పేకబినిగియుం
దిన విప్రతచేలతోడ పెను గున్న యిరాకటం పెల్లునకడు దస్సిమి క్రి
వికల శమై నమేని తోడ తక్షితేశంబులు గర్తంబు మీాసములే పెరిగి
యుండినబలు తిరులతోడ మానని బవాందు దీర్ఘ మాగ క్షేదం
౧౮ బున బ్రకటితంబగు బదవికలతోడ॥తే॥ దావామెయుదవి నవద
నపద్మంబుతోడ లావెరవి యేరుపదిన శల్యములతోడ బునుల
కెవ్వరికెని బూదనను పువేకనే దుపనిలుబుంది వా[illegible]తి ఘ్లలని
౧౯ యెం॥క॥ ఆ శీర్వాదంబులు మీాకో సుగుణాశ్రేష్ఠలా రయు త్త
ములారా వాసిగ శ్రీవల్లభునకు దాసులకైనారు మీారు ధ
౨౦ న్యులు బుగవినే॥తే॥ శౌరిసామీాప్య పదవులు సంగ్రహించి వి
ష్ణసాయుజ్యములచే త వెలసినటి నారు బ్రహ్మానారదులైన మీా
౨౧ పాటవాడరుగా రుశ్రీవారిపాదకైంకర్యములనం॥తే॥ లిమ్ము బూద
గన్నయు పుడెమిగుల వారిని బూచి నప్ల యెవ్వినాము నస్సున కబా

లనెంత పుణ్యాంబు చేసితి మీా భవమున సకలకార్యంబులిక మాకు
౨౨ సఫలమగుననుశ॥ ఆ॥ బిన్న పేరియు మున సు శ్రీకృష్ణుడు నునే సు కమా
రిపాదిపదువు కున్నవారనే కుగుముయు న్నన న్న కౌశ్వరుండు కు
౨౩ చేలు॥ దనే దిపేరి వాదన వనిసు కుడ॥తే॥ కర్ణధారకు వలన బక్ర
గప యొద్ది దామతీరంబు చేరు చందమున మీా యు॥ పార
కరుణా విశేషమాధారముగను॥ శౌరి గనియెద నాపదవే
౨౪ బాలగడచి॥క॥ నే వచ్చిన ఘ్లరాకలు దేవకి నందనుని కి పుడుదె
లుపగవల యునే॥ మీావం ఘ్లఘ్లనుల వలననే శ్రీవల్లభు స
ముఖముననుచేరగ వచ్చునే॥వ॥ అని ద్వారపాలకుల బ్రా
ర్థించుచున్న ధరణీ బృందారకుని విరారాకారంబు గనుం
గొని దత్తాపశ్చర్యంబుల నున్నవారు మరబునంబులు పరివారసం
౨౫ బుగానిల్లనిరి॥తే॥ సకలసామ్రాజ్యవిభుడైన శౌరి యేడ తా
సుసేయుని వృక్షమర్త్యము వంటి నేచవాపదనే వేడని న్నబూద
౨౬ నతని బూదనుకరిము శతాంతరంబు॥క॥ గరాప్యంధు విప్రుడెన్న
డి॥ నిర్వాణాములవనితలునే బు[illegible]దుష్ట॥ సర్వత్రపూబు రేయు త్రనా
౨౭ నుర్పింబూపతుల గాని యొప్పరు నృపతుపే॥తే॥ బిన్నాడునే
౨౮ పుచేసిన యుష్టంబు మరవతున్నవాడె మాధవుండు॥ నే గరిగతని
తోడవిమువర్థిలుగా క॥ పేదవాని మీాద ప్రియుగలదె॥ చా॥
౨౯ ఎరుగరు దొడ్డకాంచములు యొంత ముమిత్రులనైన యూత్మ
ముందిరములచేరనేరుకేదు తెంపున చేసినమేలు యుప్పుదేవు
రుమరు తండ్రి నన్నల గుమారుల దుంతురు రాజసరాంక్షనే

కరుణాయెత్తంబవేని బలుకష్టములు రాఁబులనమ్మవచ్చునే॥క॥
౨౯ సత్వవిహీనులు నతాన్య నిత్యవివేకాహితులు వినీతకులు
మితశోవాన్నాదికర్మదుర్మదుల తప్య(గు)లు నృపులు నూతి
౩౦ నాస్తికత్వవిలసనే॥క॥ తనవారినెరుగరెవ్వరి నైనయురువాక్స
ములుకరువిహీనస్వరముకే వినిచెవుడును కనుగుడ్డియు
౩౧ జననాథులకెవియుమిగుల సహాబగణంబుకే॥ఆ॥ మో
దమునను వస్త్రముఖ్యంత్యలంతారం మనేడునే తివాక్యమము
రమంచి కోకనైనవేవు కుపవలయాదీశులు కాలువకూ
౩౨ పములను వెలగుపెట్టు॥ఆ॥ కంఠమెందు వేదుకాయంబు
ననుబూదవ(స్త్ర)హీనుడవు సువస్తువులను భూషణా
ములునాస్తిభూరమి భర్తనునెట్లు యువనిసురవ్యాశించెదవు
౩౩ (గు)ముమునే॥క॥ కులహీనమెహీనంబనే నిలబునలకువ(స్త్ర)
హీనమెహీనమునసే గలగవవెనే శు(భ్ర)ములగు వలువలు
౩౪ పరిహీనెంతవారికైననే॥క॥ కోకలుదబ్బునసొమ్ము
లు భూషలుగలయట్టివారి బూచిన సభికుపే గ్గైకాని
యుపరమ్మందురు కోటప్పదురందరు నుకుచేలుండైననే॥
౩౫ ఆ॥ ఇంటిదీపము నుమయుకివించుకాని వయుద్ధులబెట్టు
కున్నమోరబెట్టు సుదియు నృపుల సముఖమును కునేనరు
౩౬ లుంచకకుననువాడు మిగుల పరిభవంబులునెందుక॥సీ॥ ధర

ణిశరీరమాద్యంబులు ధర్మసాధనములను నీతిశా(స్త్ర)ము నుదలచి
తనువుపోషణార్థేసుకాని యుక్షమాభరించి యతిధిపూ
జలుదేవతార్చనములు స్నానంబు సంధ్యయుజపముహో
మంబునుగావించి పుణ్యముగ్గల ముగాగ కూడబెట్టుకకల
కాద్యసంతతము మదనవారితో గూడదగిలికుబ్రము॥తే॥
౩౭ లనుభవింపంగవవెగాక ననుదినంబు (వ్ర)తములంబునవివి
ధోపవాసములను తోలునసడ్డుప్రేలాదదూవితూవిదే
౩౮ హామెందవిననే మిసాధింపగలదు॥చ॥ నయముగ మేనుబెంచి
నరనాథులగొల్వ సముస్త్రభాగ్యముకే (త్రి)యముగ గూడబెట్టి
కడుప్తేర్మివపింపగవేకయుందినే బయముగనే మనంబు
నకుసంతత ధర్మములాచరింపునే స్త్రీయముగదు:ఖితే
౩౯ మునసిసర్వము సవ్వామునన్నవిసురా॥క॥ (దు)విశేషదిత
దేమాగధ కువలయువిభుదితదే వేదకాంకణాపతి(శ్రే) ద్రవు
గనవవెనని తిరిగెదు కెవరింబో వెదవునేవు యుందరిలోననే॥తే॥
౪౦ యెంతయోగ్యుండవైననే విద్యనెగివిపోయును న(ప్రి)యుంబు
సేయురెభూమిపతులు దానమున తాల్లిపేదవాదానిరద్రర్న
౪౧ కంబునేడు మాప నిత్యంబుగాదతలపు॥తే॥ పేదబాపడనేవం
టిచేదలకునును వ.శమెపొందగనన్నారిషోదశసహా(స్ర) భా
మినులతో దలోపవిభవనమున నమహోన్నతైశ్వర్యవంతు
౪౨ డైయున్నవాడు॥క॥ తముతముమనువులతెరకైనె మకుబుంధి

గదరు వీరెన్నపవరున్నయు బవే। సముద్రంబులు సుఖుభవమువే।
౪౩ శ్రీవులంబదతరుగవయిన్ను పాపరయుంతనే॥ వ॥ అని పవితె
రుపావురజనంబులపలుకులు వరవాసితంబుగానెర
వుచు। పరమధర్మబున్నా నవరులు సు। యునంతభోగాంతరా
రులు సు। క్రోధకోపవిదూరులు సు। పరోపకారులు సభ। గు।
ద్వారకాలుకులువారికలకలంబులు నివారించియున్ననిరి॥
౪౪ కే॥ గర్వములు దిగి యెప్లుండినను నిరాభ్యగాలతేమి రతెగ్లనే విని వి
దాపుం। త్సర్వత్త్రపూబు యేత్తన। సుర్విసే విదావ్య ధికుండు రయో
౪౫ గున్నతు సఖలనే॥ తే॥ తమనాపోర్ధ్వానితో యే పూర్ణానియున
గంఘునన దేస్నానములయుందు గలదె యుత్రిపరగనియువం
టుసుబున్నా నపురుషవరులు। పూబులానరించుకంపెను
౪౬ పుణ్యమెద్ది॥ క॥ నారవె చేరెలుతులసే। వారం బవె భూష
ణాములు యునవరతసదా। బారమెధనయుర్వ్యబృందా
౪౭ రకులకుగారిత్త్రరంబంచేలా॥ తే॥ నెదగి శమి యుష్ఠశాపంబు
శుష్మ్రింప। విప్రుడె సమక్షుదల బగద్వ్యదితముగను। బ్రాహ్మణా
ధీనములు వమిశపతుల రాజ్యస। భోగవైభవములు సారె బాగ
౪౮ ద నేలా॥ తే॥ పురములో నెప్లనుండిన పూబనీయు। దఖిల ధ
ర్మార్థసిద్ధియుందరసియా। దు। బ్రాహ్మణాలదెక్షత్రవైశ్యశూ
౪౯ ద్రులమున్న। వర్ణములకెల్ల గురువుదైవంబుగాదె॥ ఆ॥ దేవద
నగనెష్టతెరగువాదెరుగము। పురములెల్ల వేల్పుభూసురుడె

విస్మోదముగ నుబ్రాహ్మణోత్తమువేదవహా। యునే ధుమావసా
౫౦ రియూడెతొల్లి॥ మ॥ తిరిపెంబైనను వస్త్రమో సమ్మైననే చేసత్వమునే।
బొందినసేదరలోనస్త్రరి యెప్లయుందినము వాద నిస్సంతు గాకల్పు
తే। సరసే సంభవసంభవానసముననే। బున్నం పెపూర్వంబు। సు। స్థి
రతనే విప్రుడు బాహ్మణోత్తమము భమాసేదంపుబూపెనే శ్రీ
౫౧ ముచే॥ ఆ॥ శ్రాంధవముస బ్రాహ్మణోభోజనత్రయు। యునగవిప్ర
వర్యదారగించి। తృప్తిబొందనేని దేవుడా యున్నప్రదావే నా
౫౨ సగునధికతరశుభములు॥ ఆ॥ బలబునయను ద్రాదిసవేల
దేవతులకు। ముఖమువలన సురలు మొదలు బూర్ణసభి
లక్షములనునిర్జరుచె బ్రాహ్మణా। భోజనమునతృప్తిబొంద
౫౩ వలయు॥ ఆ॥ బ్రహ్మకులునిటిష్ణు బ్రహ్మ క్షత్త్రవర్మవైశ్యత్రము
నిచీవనలును ధారపములు। వివిధశాస్త్రములను। విప్రవాక్యా
౫౪ బనాదరనయున సంగమాపతప్పు గలదె॥ ఆ॥ దాపసులకునే
లధవలవసనవస్త్రంబులు। భూమిసురులకేల భూషణాములు। వి
ప్రవరులకేల వివిధాన్నపానాది। భిక్షణాములు భోగపరులెవ్వ
౫౫ రులు। ఆ॥ పూర్ణసఖుడుగాన పురుషోత్తముని బూడవ
బునాడుగాక వాంఛనితడు। సంశయుంకనేల సకలదేశావనీ
౫౬ పతులు భలత్వసములు బ్రాహ్మణులకు॥ వ॥ అని సకల సజ్జనా
విభాసురలగు భూసురుల ప్రభావంబదె విపి। తద్వారకాలుకు
లుకుచేలుని నక్షయసు నిబి। ఉచ్చకోకవానికి యీ మధ్యపవెరిం
గించువార్తైవనిబవాలవీరభపపరిపాలితంబైన మహాద్వారకా
౫౭ బులు తెల్లవిరెండు సుంగడబి యుచ్చప సౌధాంగనాశ తంబు

యుఁ బవిత్రవాస్తవ్యులై పెద్దలుగాని యున్నలోపలి వాకిట నిలిచి
శౌరికిఁ దమరాక యెఱుంగించి తదనుజ్ఞాతులై బాహ్యద్వార
కాగణాపరివృతుండై యున్నరాజకుమారకరునే చూచె నంత
౫౮ నా బుసమ్ముఖంబున నున్నంతఁ బునేకులంగ నలంగా ని॥ ము॥ వన
జాతాయతలోచనా యమరవిజయంశా యుకంసా
దికు॥ మనసు బాహ్యశవిభ్రంబునా యుయమురశ్రీమాధుర్య
గానా వృత్తా॥ స్వనసంపూర్ణదిగంతరా యుబవాలసం
సారా యునారాయణా॥ యునతెలా యుంబుబ్రహ్మ
౫౯ మము వేసవిబ్రహ్మనంబులై యున్ననిరీ॥ తే॥ ఆవధరింపుము
బ్రహ్మలంశాగ్రగణ్యు॥ రాకడు తలవాకిటఁ బెచ్చి యున్నవాఁడు
యుపుడుతనరాక మీకెఱిగింపుమనుచు॥ నెమ్మిఁ బ్రార్థింపుచు
౬౦ న్నాడు మమ్ము నేఁడు॥ క॥ తనపేరు కుచేలుండట॥ ఘనసన్నుత
మీకుఁ బూర్వసఖుఁడట॥ మీతో॥ దనుకలాదిఁ జదివినాఁడ
౬౧ ట॥ మును మీరు తెఱుంగుదురట మురకంసారీ॥ తే॥ విన్న
వార్తలు మీతోడ విన్నవింప॥ నిల్వ వచ్చితి మింక మా
కేమి బుద్ధి॥ సాధుజనరక్షణాముయులు మీసహాయగుణా
ముల॥ లనఘ మీచిత్తము తనిఖా జ్ఞవము వెలుకందు॥ ఖు॥
౬౨ అనిబహుప్రకారంబులం బలికిన కరుణాకరస్వామి బ
ద్ధుండై పరమేశ్వరుండు పూర్వస్నేహంబు దలంచుకొని
యా కుచేలుని తోడ్కొని రండు పొందనినత ద్వారపాల
౬౩ కులతిరస్కారంబునం బని॥ తే॥ ఆ కుచేలుని పాదాబ్జ

మ్ములకుఁ బ్రోక్షించియంతఁ బుణ్యాల్యంతకమైన యుల్లాసమునం బ్రబం
ధుఁ స్వామి మీరాకయని బాలసంప్రీతిం బిలిచిన మని
యెను నిపుడ్ములఁ బ్రీతి యెలమి వెలసిల్లు॥ క॥ మీవార్తఁ జెప్పినప్పు
డు॥ భావమున కల్పవృక్షపద్ధతి మెరయు నే॥ గావిని కరాకు
సేయుక॥ శ్రీవల్లభుఁ డానన మును నచిరిన వ్రేలలయు నే॥ తే॥
౬౪ తరణి రాక తెలరు సరసిజంబులను బోలె॥ చంద్రరాక
కెలమి సంతసిల్లు॥ ధరచకోరిఁ బోలె ద్వారకాధీసుర నేఁడు॥
౬౫ రాక కలరె వింత వేడ్కలా॥ క॥ ఎంత ప్రీతి యుడ ప్రేమ
రతిని॥ యెంత ముఖస్తుత ఫలగాక నిందరుఁ దరణేశ॥ తాంతులు
తలవాకిట బడి॥ సంతాపించె దరుశౌరి సముఖముగలదే॥
౬౬ కు॥ చనుఁడని పలికిన విప్రుడు॥ తనుగవసానంద బాష్పతనాము
లుదారుగనే॥ తనతి నాన్నశ్లోకుల కలువుగ॥ గనగలిగెను శౌరి
౬౭ పాదకంబున మలలను బునే॥ వ॥ అనుచు నతండంతరంగం
బున నత్యంతసంతోషాత్రాంతుండై కేరి తురగ వీరభవ
నముత్రిపంబులైన సింహద్వారంబులు దెబ్బది రెండును నుం
గడచి మరి యుపెద్దవాకిళ్లను దూరి యెడసెడ కడుసున్న
తంబులై చూడందగిన పేడలం గడచి స్ఫటికంపుగోడలు
నుపగడంపుస్తంభంబులును॥ నీలంపు చూలంబులును॥ వ
౬౮ జ్రంబుల కవాటంబులను॥ వైడూర్యంబుల ద్వారబంధంబు
లును॥ పద్మరాగ తోరణాంబులును॥ పద్మరాగంబుల పాభూ॥

రులును। గోమేధికంబుల సోపానంబులును। పుష్పారా
మంబుల వేదికలును ముత్తియంబుల రంగవల్లులును కృ
౨౦ ష్ణాగరుకాండంబుల ధూపంబులును। యెల్లదేశంబులం
బుట్టిన ఝుగఝుగమని మెలయు మృగనాభిరసంబుల సౌ
రభ్యంబులును। విచిత్రవిచిత్రమకథాచిత్రంబు నిగుడచిత్రించి
నచిత్రరూపంబులును। తాళమృదంగాది వాద్యరవంబులచే
౨౧ భాసంబులును। వారిషోడశసమస్త్రాంగనల కలకలంబు
లుంగలిగి। మణిమయంబునైకచంద్రశాలావిరాజమా
నమాతపుంజకుంభాంకితంబు నగులయభ్యంతరమంది
౨౨ రంబు ప్రవేశించి యుబ్బువ॥ సీ॥ విద్రుమోష్ఠియొకతె విం
బాధర యొవి వలలన యొక్కతె యరుణాలాంబుజా
నన। కోకస్తని యొకతె, యాకుబుచ్ఛ యొకతె। తలకం
రి యొకతె బాగంబు విరచ్చిత తిలకాక్షి యొకతె బంగరు
గిందివపాయుంపతొంరత్నావి యొకతె పాదుకలువప్పు
నెలత యొకతె వెంట నిల్చి పట్టిరిచూపసతి యొకతె
౨౩ ప్రతి యుపాస్తికసేయు॥ తే॥ రుక్మిణిపుణ్య సాధ్వీయా
రుపులయుండు। ముస్తికలు భేభిగిసత్యభామాపస్నా
ఘు। దాదలప్పైపాదుకలు మంబి కదుము యులపులు నా।బ
౨౪ ర్భశంభున్న యుంచిరాబద్రగని యెం॥ తే॥ పెన్నిధానంబు
గన్నపుట్టిపేదప్రాపెం। దప్పిగొనినీరుగనిన బీదయును బూవె।
విరదబోవుము దరిగన్నఫిరికిపోవె। వాక్షము నఖాందవియుసు

౨౫ లనయిత్నవనిసురుడు॥ ఉ॥ గ్నష్టుపచ్చిన యటూకుచేలుంబూనిశా
రివేబితాంబరదప్పు పల్లంతనంబున నెదుర్కొని కడుప్రియంబున
సముచ్చరించి కౌగిలించుకొని కుశలంబడిగి। యుచ్చిష్ణవపాదాప్రె
శి యుచ్చరవున్నదిశ్ను ఈకులోపనితభైదంప్ర
కృతావిశేషముపుపత్రయుపేరు---
౨౬ దివిధులాసంగిరత్నసింహాసనంబునంగూర్చుండనియమించి
సకలద్రవ్యసంపన్నంబైన యన్నంబుపెట్టించి తాంబూలంబు
౨౭ సమర్పించి విధూతఖునసభాముఖ్యంబున నతనినిభుశయనా
సనంబున గూర్చుండనియమించి కుంకుమాగరుసమంచి
తంబైన శ్రీగంధంబు। శరీరంబున నలదించి మూర్ఖపైతంబు
పరివారంబుగా యతని పాదంబు లొత్తుందొరగిన॥ శా॥
౨౮ శ్రీలక్ష్మీపతి సమ్ముఖంబున నునిచ్చైస్త్రి కసబ్జిత్రివాశిచేలుంటై
నమలూరకుండె నతడు త్రైలోక్యపస్థాగదా। వర్షించుచూ
పరమున్ వేవపాంపరతి దివ్యజ్ఞానవంతుజే బుధులే। బాలోన్న
౨౯ త్రిపిశాచవత్తును బుబశిప్పునే శాస్త్రవయులే విబుధనావే॥ తే॥ భా
వమూఖ్రమురలును కలబ్రమసినట్లు। తేపకము ప్రొంచిపా
రియుంతుగెలుకాల్పి। లూధవిధానవయునవెంనుమరిపె
౩౦ గాకేటి నిలపతులవేదుకొనసివారెందుగలరు॥ ఆ॥ పటంభ
గతమున్నైన గొప్పదివంబులు। సరణిమానసముసుసముచి
తేంద్రి। యములబూనిపెయాచవాధీశ్వరుని యుంచు। త
౩౧ నుమచేష్టవెల్లదులకతడు॥ సీ॥ మురవైరిశ్వంగారమూర్తి

విలోకించిన యనేంద్రియంబులానందమయుండు, నేమి లా
కృష్ణవనమాలికా సారభంబున ఘ్రాణేంద్రియము తృప్తిం గై
కొనంగా, మధువిరోధి విలాస మధుర వాక్యంబుల శ్రోత్రే
ంద్రియము సొక్కి సోలియాడ, బులకాష్టపృథు వాక్యసం
౮౨ స్పర్శనమున త్వగింద్రియంబు తరంబు నెంపు దనరుచుండె॥
పరగు వారి నేయు పృథులాస్వాదనరుచులు, మరనిబి
వేంద్రియముబాల పరిణమింప, మాధవునే యుండు బి
త్తంబు మరగ ఘటసె, దాపసుండు ప్రపంచ మంతయును
౮౩ మరచె॥ ఆ॥ ఉప్పునే యింటలోన నుంబిన తరణికి, నెప్పురము
ననన్నిగదిసినట్లు, దారిరాసి బదినవడగండ్లమై వడి, నీరా
౮౪ యుండు మనము సంఘటించె॥ క॥ ఈ విధమున దనవేని
ష్టి, భావములన్నియును మరచి, పరమాత్మ ధ్యాని, నా
వివశుడై కుచేలుడు, భావజ్ఞ గురుడనెదుప నేమి బలుకకయుం
౮౫ డెనే॥ వ॥ ఇట్లు నారాయణ నాధ జీవనారాయణుండైవే
మియును ననేకరథారుణేసు కుండూరతుండిన నయ్యంభో
రువా పత్రనేత్రుండు కారుణ్యరసార్ద్ర చిత్తుండై యతండు
వచ్చిన ప్రసంగంబంతయును నాత్మ నెరింగి యంగీకరించి హాస్యము సం
౮౬ గతంబులుగ్గడించి యుప్పిప్పిఫలంగ వుతోనిట్లనియెను॥ క॥ ధరణీ
సురనందన నే, దరిశనము నమేను బాదవెదని పెనుబత్తం, ప
రవు గమనున్నంది రయము, పరము పవిత్రంబులయ్యె, భాగ్యముల
౮౭ బైనే॥ క॥ పరిపూర్ణంబుగ నాక్కై, తరుణావపాంప్రుదుచెనేదు

కశ్యాణస్త్రీ, కరణుణా వాక్య విశేషము, లరి మురినేమె వరినైన న
౮౮ దుగుదలపు సుపాా॥ ఆ॥ తదుపుదినములకు నుధరణీసు
రశ్రేష్ఠ, మాకుభాకసంగమంబు గవిసె, వదవియు సిరితా
యయంబుధి లవణాంబు, గూడినట్టులయ్యనేదు బూర॥
౮౯ మ॥ పారుణ్యైనంబగవారితోచెవిమి సంపూర్ణంబుగా భూతు
శే, నరులాప్తుగె గదుదూరదేశమున నున్ననే మాంత్రివాహం
పరే, ధరణింబూతిఖగంబులుండగ మకోదానాంబు దత్రే
ణికినే, ప్రులులల్గార్చిన పుంపవేశి ఖిబయుంబు వేబూధరా
౯౦ గంబులనే॥ ఆ॥ పురమిబులయులంబు ఘటిల్లునరములంబు
ఋదక్షిత్రిరణాములకున లరినట్లు, దూరదేశగములవిరార
౯౧ లరాంకకే, నెమ్మిగోకులంబు నెమ్మనము న॥ క॥ బాలాబిం
దియుపంతుడు, తాళ్కనావు దినినేదు దరిశనము నతునే,
బాలస్నేహా వియోగము, నేలాగున నైన దుఃఖతోడు వు
౯౨ లుగదా॥ ఆ॥ పెండ్లియాదినావి పెత్ర్యగాంకోదుకులు, గ
వినారెనేకు గ్రాసవాసములకు తాదువ పదకపలుగు మున్న
౯౩ దియొదయు, కాలముననుయొుక్క గతి వలనొత్త॥ క॥ కు
లభామిని యెమ్మైనను, గవినిన కాలదింటలోన గవపి
రమున ఫ్రా, దృులుగ దుపునెత్తియుమున నా, నెలమునే
౯౪ నే పంపునేయునే యేమయెంతలనే॥ ఆ॥ ఇంటలోననేకు
నే మాంత్రి మెన్నైనను, గవినినట్లు, వేదకార్యమున కే, యుతిథి,

ఖనులకిదుదెయు భాగ్యగతస్వ్యరియుం, విష్ణువనేది మాపవిని
౯౫ (శ్రీ)యుమునన॥ క॥ స్నానానుష్ఠానంబులు, మానక —
యొనరింపుదు వెస ముస్త్రము నతునే, మేలనుచు వృద్ధముస్నదే
నే, మానస ముననిలిచినది యె మాధ్యానంబునే॥ క॥
౯౬ కొడుకుల నిల్లాలిని కడు, బడలంగానీక నన్నపానముల
దిగనే, విదుల కతపోషింపుదువే, సదికెన్నడు నే పుబునకేసర్దృము
౯౭ ననే॥ ఆ॥ (తె) బులనెల్లనేతి బాధల బడనేక, పాలనంబుసేసిప
రముష్మైన, ధర్మమార్గము ననుధరణి రక్షించు రే, మీపురంబు
౯౮ శేలుమే, యున్నపులు॥ ఆ॥ మన వియుచిన్నాడు ముసవి సాంభ
పుని, యొద్దచదువుకున్నసుద్దు వెల్ల, తలచుకొందునెలదు
వరము నే మనమున, దగిలి యున్నయది యొతాప సేం(ద్ర)॥
౯౯ క॥ గురుభార్యమున్నమనముల, బిరుత లని నిద్ధరినివంప
కెరుకుల కనుపనే, మురియిబు బరువులు వెట్టుచు, తెరవిము
౧౦౦ శోపులలయుందు దిరిగితిమిగదా॥ ఆ॥ మరి వివస్వుబ నెదల
మార్గం బెరుంగక, నష్టపోయి యుదవి నప్పు నదులు (ప్రో)ద్భుము
నొరిగి వాన భోరు నగురియుంగా, తడసి వణకితిమిగదాము
౧౦౧ శోష్ట॥ క॥ దుర్దైలు రాకయు మసవిరి, బుద్ధుననుస్కారపంబు
బునుదెంబు గురుడుం, తొర్నైనయుదవి పొందగని, దొద్దుగమున్నం
౧౦౨ చుపెరుగుదుపుగదమునలనే॥ వ॥ అని వారియుమరియు

నుంబరమాత్మ్మంద యుష్మ్మను (తే) పంబంబులోని వారుసుంబోలె
బాపపంబుననతని యెట్టుగక్షే మంబులడసి బిస్నాటుమా
పలుగ్గదింపుచుమహాత్మా మాపప్పెనాంబుననునెప్పటిలకు
మష్టంబప్పె వచ్చుచుచు నాకే విదెచ్చ్తి వనిముచ్చ్పపతి యు
దిగి యొదవెల్లంబు నొకెకె ఝోళ్ల పేలంబున ముడిచి దాచిన
౧౦౩ యటుకులుం గని, పిడికెడు దిగుచుకొ భక్షించి మరియు
నంపిడికెడు నారగింప నపేక్షసే యుక్షా సాక్షాదిందిరా
దేవి యగు రుక్మిణీ దేవి లోకరక్షణా (తి) శస్త్రం బైనదన
ముగని వస్త్రం బవ్వైననిన బాదరాయ ణొకెనమ్మే
౧౦౪ దినీ పల్లబ్బుంధిల్లని యె॥ క॥ (శ్రీ) వారి యటుకులు మరి
యు నుమొహాంబు ననారగింప ముష్య్యపవరవిద్రే
హాని: యగు రుక్మిణీ యేం, యూంవాంను చె. యు బప్పే
౧౦౫ దిగిచెను చితంబెదలనే॥

యూహ్ యుబదు తూళున్నపద్యం
యూబిత్తుకు అసలు మూత్రకలో
మాత్రమే వున్నది అది యేదంటే

ఆ॥ అధిపుడారగింపనంబు చేక్షణాలు సుచేలగిసంత
సింపవల యుగా, కెదుపవలదపంబుకదునధ్రపతియె
౧౦౬ దు, కొంతవెచప్పనైనగలరె బుగతి॥ ఆ॥ లనులుసే యున
దలబానిశపవెబుద్ధి, గరపునెద (తి) ధ్రానివరణొ భోజ్జునం

బలిదధి యెండల నంబద్ధుడై పధి (ప్రి)యుం బాచరింపవలయు
౧౦౭ నంత్రుసములు॥ క॥ అనవుడు శుక యోగీంద్రుడు మ
నుజాధీశ్వరుని కని యెవ్వలం బుల ప్రణతి సేవి సు-
వు పరిక్షిన్నరవర యిను బితములుగా పుగదమునో
౧౦౮ త్ములబర్స్య లే॥ చ॥ కుల మును రూప మునే గలుగున్నో
మరి రుక్మి నొకపుణ్యసాధ్వి (శ్రీ)లలల నని బూంశముందు
లనిలం(బి)భవించిన లక్ష్మణార్ధ్య యాం యు విరుల వేని
చిత్రకల (పి) యుంబాన గూడ గర్వనై బూంబుగా కదాంత
లపున వాత్సరీ రముల దప్పునె యెప్పుడు సత్ప్యద్ధర్మము
౧౦౯ లే॥ ఆ॥ పిడి కె దఘు కుల పుడు (ప్రి)య మున భర్తించి యా
కుచేలు నతడు మనో మువాల నతుసకల లోకవి భవసాం
(భో)జ్యములు ఆసంగ మున ను పెష్టున పరమా ధ్ధవుండు॥
౧౧౦ క॥ మరి యును పిడి కెండఘు కులు గిరిధరు దవి(పి)-
ము నారగించిన యేని నే॥ పరమాత్మం బునన వని కి
౧౧౧ చిరకాలము శ్రవప్పృత్తై వసింపగ వల యు నే॥ కే॥ కావు
న బలి కెపితంబు గా నావలకు మరి యును ఘుకుల
వారింపనేగా వల దని యెలను భత్తులు వచ్చేరాదనరు
౧౧౨ మేన్వరుతెంబు నే॥ వా॥ ధరను కనుత్స్య వూ (పు)న కుతాను నరిం
చిన మేలు చాల సుస్థిరము గనూధ్య లోకముల కెంద

గజాయుసమస్తభాగ్యములే కరము గలరుండులోకపరిపాలకుడై
నవారింపబంచిననే గరకుని భాదిపత్యములు గల్గువబోధ్య
౧౧౩ మెమానవేశ్వరా॥ వ॥ అని చెప్పి శుకుండు వెండియు నిట్లనియె
సంతము కుండు ఉత్సర్గోతాంతవల నన త్యంత రకాంక్ష్యం
త్రై యుత్సంత తృప్తుండగు వాడు నుం బోవె, యాత్రం బున
నయ్యెఘుకుల తని శోర్ణ వ(స్త్రం)బున (గు)ప్తరము దిచి యా
౧౧౪ కుచేలునిం బవాల (ప్ర)తారంబుల నూరడించి, పంచిన యా
యుకించనుండు నిశ్చల చిత్తుండు, నిర్మలుండు నని ర్గుణాలం
దునుగావున పురుషోత్తముని గనుంగొంటి నావంటి
భాగ్యవంతుండు గలండే యని సంతోషింపుచు పేచి శౌరి
కి నమస్కరించి నేవిం యు నడుగ నేరక వుగృహంబున తన్నిల
వాంద్వారంబు వెడలి కాలి వుకూపంబు దాటుచను నప్పుడు॥
కాలు వులోన నుండిన, యాకర్ణాంతేక్షణాలు వురాంత
౧౧౫ క॥ కాలు వులోన నుండిన, యాకర్ణాంతేక్షణాలు వురాంత
కుని సమువేరాకేంబు వు ఖులు చినని, తోకస్త్రనులో కేరి
౧౧౬ కాకరు గురు వాల్దయం ముల నే॥ క॥ వింతఘు దయు వాడే
(శ్రీ)కాంతుడు యేమైన నీక కదలు మనిన వి(ఖ్యా)ంతుడయి
బనిరెంవి(ప్ర)దు, వింతలు ద్ధర నిఘ్నుడ నలు వినమెస్నందునే॥
౧౧౭ ఆ॥ వారి యుపేచుపెఘ్ల యుర్పృవ్వ వాదాబ్జ ములగార
వింబుపెఘ్లతా సువీస వేమిం యు నను సంగతే గుమా

యనుచుఁ బెక్కు, యెంత భాగ్యవంతుఁడో నుదిల సురుండు॥ ఆ॥
౧౧౮ కుడువ కూడు కట్టఁ గోక యులేక తను, చేరి నప్పుడ్రాంఘ
చెలిమితో ని, భూపతకములు లలితపాదమ్మని పంచె నే, ను
౧౧౯ లఖలోకమున నతని సత్యమేమది॥ ఆ॥ ఆరయనాదంబరా
ని పూజ్యని యనుచు, బాహు బుండేది నీ తిశాస్త్రము
నిఖంబు, బడుగు వెన్నెల మతేగి న(బ్ర)తుకు గలదె, భూ
౨౦ పతులగాని మెచ్చరు భూమిపతులు॥ ఆ॥ దీనబును
లుఘను లదిరి యుంగ బోయి నకోక యైన సొక్కరూ
కయ్యైన, నిచ్చి పంబ నదియె నెంత యుబవాలమానమి
౨౧ ల్లయనుచు పదానె వోసు దగు ప॥ ఆ॥ అఖిల రాజ్య
మేలు వారి సఖుండ యయ్యునా, చెనఘ భూసురుడు
కుచేలుఁ డయ్యె, భూఖనంబు లేలురాభు మగంధ-
౨౨ యయ్యె, గాభు గది యుమనె దిగతి భాలంగ॥ తే॥ బడుగు
బాపనయ్య ప్రతిదినంచి నందులో, గానవచ్చె శౌరికరు
ణాయెల్లఁ, ము నివేవిందు గలదె యుం భే తి కంకణం, బున తు
౨౩ నట్టమేల పొసగ భూదణ॥ తే॥ ఎంత దివ్యుల నుందియో
యేగు దెంచి, కడెదు మెతుకులకై యుంత కష్టపడిన, కప
కపం యమ్మవాసురా(గ్ర)ణాశివిధంబు, కాంద(దృ)ప్పెలు కబ
౨౪ ట్టన గొడువ యుయ్యె॥ ఉ॥ కావిత వస్త్ర భూలమయ

లుగల్గి దయాపరుడైన పుణ్యులనే (బ్రా)మిత నిచ్చి పుచ్చుకొ
నుభావము ననే దలప్పో యుదెంత యునే (గ్రా)మము తో
త్తయ్యైన దన కర్మము గొత్తయ్యెపెత్తు మాపవింతేమి యుదృ
౨౫ ష్టిపోనునకు నెచ్చపన్నైన నుగల్లునే సిరు వే॥ క॥ మనకే మిద
లును శ్రీకృష్ణుని భూపతకములను భూమి సురవరు
మహామవే, మని సుకుమన సేతాతా, నానసామిత
౨౬ వేరి యుండె యుండంబయ్యెన్నే॥ వ॥ అని పలికి సఖ్యేబునం
బులాకరి కొకరుత ములోత మురు మొగ మొగంబులు
భూబుకొనుచు దరవోసంబులు నెరవు పుచుండి నం
తనాంభూసురోత్తముండు బులరాసి దామ పెక్క్రదే
శంబుల వాసరంబులు గదపుచు వాసుదేవ పదధ్యా
నమున నస్తుంత్తైమవోల్లాసంబు నంబునిచని నిబునివా
౨౭ సంబున కుమురలివచ్చున ప్పుడు॥ సీ॥ అతి పవాసములు
చేత నెండ విదస్సిన మేను రత్నమాంస(ప్రా)పూర్ణతవహించె,
బలువుగాచి నిగిన (ప్రా)త కుచేలంబు కాంచనాంబరమ్మై
(త్రి)కాశమెుండె, గళమున నిడుకొన్న తులసి పూసలపేర్మి
మెకాత్త్రికవోరనిర్మల తదాళ్చె, మృదుతరాంగుళములమ
దురు దర్భలము ళ్లురత్నంపు మెరుగుంగరంబులయ్యె॥
౨౮ తే॥ చెవుల ప్రేలాడుబలు పు(త్త)జోవితాయు, వెల మివుణాశి

కుచేలోపాఖ్యానము   శ్రీ

కుండలంబులై యేపు మీఱఁ జెలువమంతంతకు నుప్పొంగ
శ్రీ మురారి। పరమకరుణానురక్తిని బ్రాహ్మణునకు॥ తే॥
౧౨౯ హరికరస్పర్శనమునను యుద్రిక్తదేహ। భావమొదవెను
బ్రహ్మానందమగ్నుని। కరణి ధాత్రీసురునకు శ్రీకరధరిత్రీ-
౧౩౦ తాపములు మానె శౌరిసందర్శనమున॥ వ॥ ఇట్లుత్ల-
క్షుని సందర్శన బలంబున నతఁ డాత్మైశ్వర్యంబులు వాడ-
మిన పరమాశ్చర్యపరుండై భూసురుండు చనంబున
వెండియు పురోభాగంబున నున్న పురంబుల నృపతులు
శ్రీవారిత్రి తుపైత్రదవితరి తురగస్యందనాది బలంబు-
౧౩౧ లతోనెదురొని యుదయుస్యలంబున నున్నయట్టినిం-
బోవె। తన్నును గన్నాతళత్యనాని పునారధారోవానాం
జేసి పరివేష్టించిన దువనైదనైద తమరూపంబులతోఁద
బాదక ఘ్వేల్పులు యనల్పకుసుమవర్షంబులు గురి-
యింపుచు దుందుభులు మొరయింప। ప్రహ్లాదనారద
పరాశర పుండరీక వ్యాస సాంబరీష శుక శౌనకాది పర-
౧౩౨ మభాగవతులు గీర్తింప దివ్యాంగనలు నటింపను వా
వైభవంబున॥ మ॥ పరితోషంబున బ్రాందె బ్రాహ్మణుఁడు త-
దభ్యాగ్యంబు సిద్ధించు పబరమాత్మ్యం దగు శారియు

152

త్రము పరివేష్టించు ధాత్రీస్థలినే। నరసుస్నంబున బుట్టిత
చరిని నానా భోగ్యాగంబులనే। భారయనే వేదపఠం-
౧౩౩ గనెల్లదతరంబునే। మర్త్యుఁడీ సాఖ్యముఁ బే॥ తే॥ శ్రీగరుడగ-
మనుఁ గొలిచిన। భాగవతోత్తములకేల మిబరమాయు
వులునే। వేగకరి తురగ రథ శిబిక। భోగంబులు గలుగు-
౧౩౪ రుదె బ్రాతలనాథ॥ తే॥ పెట్టిన తదావ్యసరములు। గట్టి-
గ సంపదలు గలుగు తప్పదిదె యెప్పుడునే। చెప్పనిదినములలే
ములు। దొట్టనలమను బులకునెల్ల తలదబన్నయు తే॥
౧౩౫ తే॥ ఇన్ని నవిని యుభుర్గిసుని ప్రోత్తు దాత్మనలరి। వద్మనే
త్తు కథాసుధాపానమున నను। దనివి చాలకకుశకుని మో-
దమున బూచి। యునఘ యుపమీందికదై వెట్టులయొప్పి
౧౩౬ ననిన॥ మ॥ వారిమాయొగ్రశిలాత్రపక్షిభియు
మైంషాక్షేక్షణా గోపగో। వరగోవత్సగణాభిరం-
దితమువో వాత్సల్యరాంధ్రామునైలా। వారలావణ్య
విలాసవిభ్రమకళావంతారచాణాసురో। త్తర
దోర్దండసమాస్ప ఖండనభుగత్త్రైకళ్యాణకేలాసత్త్ర
౧౩౭ శా॥ కే॥ శరచరతక్షైపతిపునర। వారివయుభృగురా
మరామలావిబుద్ధమువో। తురగారోవానారూ-
పతే। స్మరసదృశాతారకపపమనుబుశీరిరా॥

౧౩౫ భుజంగప్రయాతం॥ సమస్త్రావనీనాథ సంసేవ్యపాదా। ర
మాకాంత కేశాభిరామ ప్రమోదా। పామర్త్యైర వాక్త్రైర్తి
వేలావినోదా। విమానిన్న విజ్ఞాన విద్యా ప్రమోదా॥

౧౩౬ గద్య॥ ఇది శ్రీ (కృష్ణ) మురాంబికా వరప్రసాదలబ్ధకవితా
ధురంధర రసిక విమిత్త్ర యల్లనామాత్య పుత్త్ర సకలసద్గు
ణాధిక్య ఘట్టప్రభు నామధేయ ప్రణీతంబైన కుచే
లోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయా
శ్వాసము॥ (శ్రీ) (శ్రీ)

౧ శ్రీలక్ష్మీమందిర శిశుపాల జరాసంధ కంసబలభంజన
గోపాలనిజభక్తకాప్తసు। కలాలకళాల వారికృష్ణ
గోపాలవారీ॥ వ॥ ఆవధరింపుమని పరిక్షిన్నరేంద్రున
౨ కు శుకయోగీంద్రుండిట్లనియె॥ ఆ॥ మానవేంద్ర విను
ము మసలక విప్రుండు। సకలరాజ్యభోగసమాహ
దగుచు। పరిదయావిశేషమాత్మలో మెచ్చుచు।
౩ చేరె లాంఘపల్లె వేరువతుసు॥ క॥ ఆది మక్కిలి వారికరు
ణాను। మొదలి పురంబులకు నెల్ల మొదలి పురంబై। సదమ
లమై బహుల భోగాస్పదమై విలసిల్లె సకలసాభాగ్య.

౪ ములనే॥ సీ॥ మాణిక్యకీలిత మహాతసౌధంబులనున్నత ప్రా
కారయుగాఢ్యములను। గంభీరమంబుగల్గు వాకిండ్ల సా
లగితఘనాశీతసద్మాగేహములను। బగలేసరులు పెక్కు చదువు
వేదంబులవంటి యోత్తమ శాస్త్రపాఠములను। గురుతర బహుల
రత్నకులగోత్రముల సమాకులంబితనై శితాకధరములను॥
౫ తే॥ బలుపులగు నట్టు వేరుల బహుళవాద్య। నాదములను
తగిన రత్నవేదికలను। వీరపరివారముల మంచి తీరములను।
౬ పరగగను పట్టణమ్ముని పట్టణంబు॥ తే॥ అమ్మహారాజధాని
నెయ్యమున గాంచి। పల్లెయును పట్టణంబయ్యె పద్మనయను।
మాయదెవియుంగ శక్యమే మనకు నంచు। తమ్మురదాప్యరదే
౭ శంబుదరియున బప॥ క॥ అందములు గుర్రములు।
స్యందనములు భటులు భద్రసామజములు బరే। వందగా
నిలగదాయ్యను। నందెందు నుకేకదాక్త్ర సందధియ
౮ య్యెనే॥ తే॥ అప్పురాంతరమున నున్నయట్టి ప్రభులు। దా
రలు రాజులు భటులు మంత్రులును బుధులు। వార్త
ములతో నెదురోని యుతనికపుడు। తానుకలాసంగి మై
క్రిరిస్గారవమున॥ వ॥ ఇట్లు మహదైశ్వర్యంబున నయ్యా
ర్యుండు తెబ్బోవిరాజమానుండై రాజమార్గంబున వచ్చు
౯ నప్పుడు॥ క॥ సౌధాగ్రంబుల నుండువ। రోధాబ్జాక్షుల

కుచేలోపాఖ్యానము   శ్రీ

శశిశరుబులాభరణోగ్రాధవుప్రభలు నుబూలకే ధయూధం
౧౦ బులవెంపవెదవియుప్పుతిలంగనే॥ తే॥ కాంచి వీక్షింపుబునాని
శకాంతలారమిగులవరిషన్నరాకికి చికి షేనివాడు।
మనకుచేలుండువారిదయా మహామనేడు। కన్నులకునెం
౧౧ తచెలువమ్మైయున్నవాడు॥ మ॥ బలిమినే నావ్వయుపుగ్రో
వియూకులలముచే భక్షించి కందంబులునే। ఫలములేమా
లములునే నెసంగి బలములే బానంబుగావించి నిశ్చల
తనే ఘోరతపంబుచేసి వారిచే సౌభాగ్యములే చేకొనం।
గలరేయాతనిసాటిలోకములసంకల్పంబునసే బూ
౧౨ కగనే॥ కే॥ సతతంబునుయా విప్రుని। యతిశయసద్ధర్మ
ఫలములవివద్ధయగునెస్సవతి ధర్మోపర్జితి వృ।త్తియ
౧౩ నియెడువాక్యమునకుతప్పులుగలవే॥ తే॥ ఎవడుసకల
భూతహితదయాధర్మంబు।లెరిగినడుచువాడె యొ
క్కరిల్లు।ముస్మబలుకుశాస్త్రములు యతాధర్మప॥
౧౪ లోభయంబపంచునైబుముగను॥ తే॥ సిద్ధముగను త్రికరణా
సంసిద్ధిగా। శ్రీహారిని నమ్మియుండిన శిష్టజనులకెల్లసంప
దగల్గుగుపకేమియురుదు। లక్ష్మీశౌరికిపాక్షింబునవనింబు॥ మ॥
౧౫ దారాసుతాదులందే। కారణాయునన్నైన మనసుగదియిం
పక బన్నానారూఢుడైనయా బుధు।కిరీటిని సిరులుగ

౧౬ లిగెనిదియురుదుగదా॥ మ॥ స్వవసుంధిస్త్ననేకాదెకోష్ఠరవ
పసాసముకృష్ణకైషిత్తిలిసే। వివిధారణ్యగిరిప్రదేశములలోపె
ద్యేంద్లుపర్తించియా। భువిసం। యాతికలయారిన్నైతాని
మహాభోగంబులనే బొందదే। సవిద్దినే దాల్లిఘువారుమా
౧౭ నికెవధూసంయోగసాఖ్యంబులనే॥ కే॥ కోలోకంబున
రాజ్యము। కేలనే గల్లిన సుఖాలునెంతవిరక్తుం।డేలవిసర్జ
౧౮ నసేయును।పాలొల్లని పిల్లిగలదె పరికింపంగనే॥ ఆ॥ వై
పయోగముననుదట్టనమేలుకేళ్లనుజవింపనెట్టులకు
గవచ్ఛుగానయారుల్లోకగతిసుందుబురుసుఖము
౧౯ లములకుమనసుదారగనేక॥ తే॥ కొట్టనసుగారవించిన
కురుపువిధన।వస్తుపెట్టనతిట్టనబహువిధములు।వేదుకొ
ననసుమరియొక్కవిధముగాక। స్తుత్యనిత్యులుగలుగునేను
౨౦ బుసులకును॥ మ॥ స్థిరబుద్ధినే బునకుండనంగనెలకద్రాంత్రి
ఖర్తుయేప్రాద్భుదుష్కరవైశావ్యనరపూర్ణకుండమునశ్రీగం
ధంపు।పాత్రంబునసే। బురణంబులేబదిలంబుగా నిష్టిస్ట్
క్షసేరాజ్యముసే బేసెనే। భరశిలాష్టములొక్కబంధముగయూ
౨౧ త్మనే బంధనసేసేయుచునే॥ ఆ॥ ఋషులయాకుచేలుడ
త్యంతముసువేము।కవిమియుసుసముంబుగాదలంచి।ద్వై
వమ్మపనదారసిడనకర్మమునెమన।సొగ్గియుండుబున్నా
౨౨ నయుతృద్భుగుప॥ సీ॥ బహువిధంబులదనభార్యబ్రా

ర్శించిన చిరతరకరుణా(ర్ద్ర)చిత్తుఁడగుచుఁ గనాగి సర్వేశు నా
త్మాంబుజసమా(శ్ర)యింతని యెడు శ్లోకార్థము ననుసరించి
(ద్రు)ర్మదాంధ కంసవిధ్వంసిని యాచింపఁ దలఁచి తోడనకును శౌ
రి యొసఁగు కలకాద్భి గాని ద్వారకాపురంబున కేగి ము
౨౩ రవైరి బాడగాంచి మురిపెము గనుఁ॥ ఆ॥ యేమి యడుగ
మరచి యుందిరాధీశుచేఁ గౌరవమునఁ బొంది వదలి వచ్చి
శౌరి యొసఁగు సకలసాం(ప్రా)జ్యలక్ష్మినిఁ బొందినాఁడు యెం
౨౪ తపుణ్యుఁడితఁడు॥ వ॥ అని ప్రౌఢులగు నప్పుడప్పు బౌర్ణులు
బహుప్రకారంబులఁ గాని యాడ నమ్ముని చూడామణి
యాందోళిక ఛ(త్ర) చామరంబులు మొదలైన రాజచిహ్నం
బులు బరి(గ్ర)హింపుచుఁ జైత్యపుర దంగశంఖతాళకంబై
రనాదంబులు భోరుకలుగని భూంగారంబున కునేగుచు
౨౫ చెంబునఁ బ్లుడు॥ క॥ ముసుపటు పర్ణశలఘోరము కనకము
యుంపై యుముల్య కశపైంకాంపై నవధాన్య సంభరితమై
౨౬ ఘనమై యుండంగఁ జూచి కడు వెరగుపడెనే॥ ఆ॥ అత
నిఖార్యకోమలాంగి సాధ్వీమణి యఖిల రత్నకాంచనా
భరణావిభూషితాంగి యనుచుఁ జూసిన తంగేడు కరణి
౨౭ చెలువఁదాను కదలి వచ్చి॥ ఆ॥ పసిమి గలిగిన ప్టుమి సిమిబం
గారవు పళ్లెరమున దవుని పాదపంకజములను నిచి స

తులు ఖాంళ్లవాగింఠని గరిమ పరిమళోదకములు బోయ॥ క॥
౨౮ అదిగి తనపై పకాంగమ్మన వదిరెయుత్తి యనర్ఘ్యరత్నవటులంబ
రములే పిదికిళ్లాలదివుండ యుకదిరెయుదముల బాంచపై చె కో
౨౯ మలి వేళ్లనే॥ క॥ కైదండ యొసగి తరియాంప్యైదవి చె యుయ్యాది వెం
పబరతించి దంయనే మేదిని భర్తలనం దరకనాదరమున తాంబూ
౩౦ కదలకని ప(ప్రి)యమున నే॥ క॥ న్నరుచి దెసలనంబు ఖాంప్లులు బరి
వేష్టించుకాని నడుల పటుతర విభవాస్ఫురణాకుచేలుడు వనమం
౩౧ దిరము (బ్ర)వేశించె నధికతేజోనిధి యై॥ సీ॥ (ప్రా)ంగానా యుతుని
తదన్యరాన్యసిరోమణి పేర్మి గరిమతో మత్తైపు గద్దెమీఁద గూ
ర్చుండని యమించి కొమ్మలందిచ్చిన బంగారు గిన్నెసం పంగినటా
నంతల యంపు పరిమళోదకములన భిషేకములఁ గాంచి యొకదు
కూలాంబరమును ఠఠయొత్తిపట్టు వస్త్రములు గట్టగనిచ్చి
౩౨ భూషణాంబులు మేను పొందు పరచి॥ తే॥ మృదులకర్పూరకాశ్మీర
మృగమదములు కలపములు గూర్చి మించి (శ్రీ)గంధ మహిలదిచు
మృతనాల్యన్నశారపాతాదికంబు లారగింపంగ నిచ్చెనయ్యెది
౩౩ వనకులము॥ తే॥ కప్పురపుతావులూనగు ఫాగాలాసంగి తెల్లగాకంతు
బాకినతెల్లనాకుఁ బడుపువిచ్చు చూసాఖనంబుల దరగకసి భోగములక్ష
౩౪ (స్త్రీ)బాండెనా పుప్పు బోణశి॥ వ॥ న్నల్లనంతుని కరుణా(ప్ర)సాదంబున సం
గవిగిన మహాశైశ్వర్యంబున ననంత భోగములను భవింపుచు కొన్నిది

నంఖులకుత్పృ్ప్రత్తైయాభ్యాఘకస్త్రైష్టుంతుకాంతాసుతా
దులనెదబాసి యెకాంతంబు ననుండి తనయంతరంగంబునను
౩౫ సీ॥ పరమేశ యిందిరాపతి మురారి ముకుంద వసుదేవతన
యశ్రీవకదవీన పాలనపూతనాప్రాణాపహారదేవకీతనూ
జవసర్వభూతమయుఖరా సుతమాయావిరావణా
వేణునాదవినోదశిశుపాలదర్పమర్దన సత్యానవదూ
భాగసంయోగతాపానోయానుభగోపాలకాగ్ర
౩౬ ణ్యా॥తే॥ద్రౌపదీమానరక్షకధాత్రరాష్ట్ర గమనపావక
శకటాదికంసవారణా నందనందనసజ్జనానందరూపతే
౩౭ శవానంతపరమాత్మ కల్పకల్పిష్ట॥తే॥చేయుదుపుణ్యా
పాపము ఫలమొదపయి తథ్యముగను భావించియువుతత్త్వ
ములు మురహరముకుంద పరమార్థములను భూత
౩౮ కర్తయును నీవ విదవభోక్తయును నీవ॥క॥సాముభూప
లును వెయిదలుగ దామలుమురగాధరణి దాచినభవ
స్తోత్రంబులశేషంబులు నీమూర్తి భేదములుగనె గమద
౩౯ వలాకే॥సీ॥ ఆశయున నారాయణనీయన్యావాహనలవవా
యానను శిష్టస్పక్షమదినిభమగ దానవాంతకనీవు ధరణి
లోనను మహాత్ముడి పూరితుండవై బరగి యుండి యుందు
వేదనిలంతు వీశ్వరనీవాయతెలియ శక్యమె యుష్మదీయతు

లకు నిధి యెరుంగకాంచకలమికర్తలముంవహాంకరింతురు
తాముసాత్త్వులగుకుమ॥తే॥నాలుకర్ములగోపాలబాలకులను
దాముగాను ధాతతే స్వతంత్రంబు గలిగె ఘోషములయాద
బలురాలుగురియుచేయు వర్షిఫూనితె ఛత్త్రనేవారిభా
౪౧ క్షి॥ఆ॥ తగుప్రయోగనములుదామెచెసితిమని యో
త్పృదలచుచుందురల్పులుతులు తద్వృథంబువెల్లతములో
౪౨ లలనెయుండు నీపై నర్పుపెకుగనేరరెవరు॥ఆ॥మూకులో
నిచేవమాత్రిఫూసలలోనిదారవుప్లాశిలలతములలోనిలో
పామావిద్యమునసులోకంబుశతవులలోనసుండువెండుగా
౪౩ నరావు॥క॥ తరువునబుష్టునయునలముతెరగునదిభాద
ముఘృతము తేరునమదిలో నరయగయోగీశ్వరులకు సరగు
౪౪ నపొడచూపుదున్నైభముగముకుందా॥ఆ॥ఇంద్రియంబుల
నిగ్రహించితామంబునులోబ్రహ్మావములనులోనుపర
చియుపవసించి సీతవ్రాణంబుదలకరి పదవయుసేయతెలద
౪౫ క్షుదీవు॥తే॥ పేరిమిలోవలంబదినవిష్టుయుబోవెయుపార
ఘోరసంసారదురంతపాశములసంధుదగుల్పదినేచ్చపష్ఠ
దాంబ్రోరువాచింతనంబుమదిబూనుపతేమదియుయుం
నక్రహా తిరునెసంపదలేగలుగుదేవాలలకునే నినుబూబునే
౪౬ యగనే॥సీ॥ శాలోర్వదనాపూలసదాస్యేఘృతంబులువెలసగ

వేడుకనకంఠమంటుగలిగి రత్నమాంసపుపూర్ణాతనంద్రియుంబు
యుత్రులయుమొవంబులోభంబునిగుడదారాసుడాడులం
బుధనవిబాలకబవారుద్రర్యనవచ్చిషేక్షదారసిల్లుమున్నె
యిద్రాముదాణాంనగురుస్ఫర్గబంధ్రుఁవనేడువాత్సంబు
౪౭ భోడుగాగ॥ తే॥ షేదలకుబాంధవులకునుచెప్పుచుదిగి తిర
మనాస్త్రికమ్మై బునుకేబ్రయుకుకానపదిచెడిదురంత్యమునను
౪౮ ము బారిద్రుల్ని దేవులకుదాద్ర సంపదచేషేయుగాదె॥ ఉ॥ ధనము
గుర్చినడుడుతనెడుబేరాబుచే మపవారింపురాత్నాయునిగల్
శంభు స్త్రీలనేలువాంధ్రచిత్తంబుచెదరిప్తె బారునొంగియుఁ
౪౯ చుబరితపించుమా॥ తనయుచేభోరుదుదాంతారుచేబుత
పధనేదాయాంధులేక్షింతుర నునబాంధేశులుతప్పులా
రయుదురెమారింతుసర్వస్వమ్ము చే వనబాంతేక్షణాలాం
ఘంచంధముననేవర్తింతునేనెల్లబోధనము చేమిన్నిలిదుఃఖమ్మే
౫౦ తువులగునేధాత్రిబునత్రేణతినే॥ ఉ॥ బలాయుశముగప్రేయా
నపదిదినంబులు సాతిసంతరించనప్పుడునులప్రాణా మా
నములవారించిమగుదిభోయెబుశబ్దదిచేశనే ధనముపావక
౫౧ ద్రుతనిపనిబుము॥ ఉ॥ పేర్మినదురుగుండెపిక్కిచెదురుచేత
నుంధవక్షుపేదయులుకుదక్కిరమణా గోచఫాంతరాయుడు
౫౨ దాంగలమందదనేడుమాపఘలుడలసీ॥ ఉ॥ సకలశెల్మనదా

బుసంఘంబులకుల్లోగి యంత్రబోరబునులశతికియుతికి యిసల
మఘంచుస్వామెశ్వర్నయుక్తుడె నాతబుయాదవేమినయుమునవస్త్ర॥
౫౩ క॥ మానాలమాదిచేనియులానలపుంబుంబులిఘ్నరెత్నర్వర్ణం
బుచే దాసములపుష్పనింద్రమి యేసత్యమువేదలచేసునేక్షణి
౫౪ కములనే॥ నానావిధమువాద్యైశ్వర్యాసనానతమఃప్రలాంఘ్న
త్రైధర్మంబులచే గానదుధనమదవేదినిదానమునతదీపతశిక
౫౫ దారిద్య్రంబునే॥ మత్తకోకిల॥ వందవాపులునేరుబుగ్గలుచేం
నదర్పణారూపముచే బందవాయుపులాయుపుకేబలాంపం
బలంబులుప్రాణాముచే బందువెన్నెలలంబుదంబులుఘంగుల
క్షితరంగంబులచే వెందుసంపదవేనిబుంబులుమొదినిసేకరుణా
౫౬ మయా॥ ఉ॥ కారుగింబునొరగారికియునెలకప్రాప్తు చే
రుపుకాన్నవిధముకారతమైన సిరులునమ్మననిరుశ్రీవాదచం
౫౭ తన మురచినాథనెంతమంధముతిని॥ ఉ॥ అన్నయులుచేరయుం
దినలయుంగుచేవాముశక్త్రమాంసముచే సున్నగునింద్రియు
స్ఫురణాప్రకృత్మమదాంతిశయుంబుధూరమెతా నన్నలమాంది
ప్రేమచెడునక్కసుతనేవయునిల్చుమాన సంబె స్వయంత్రైననబ్బా
౫౮ సులకుపెంప్పుదరిద్రముపెంఘ యేసిరుచే॥ ఉ॥ జీవినయుల్లో
భోగములనెంధపమాదవవాంపగావవె నేదాపసవత్తు
నంబుమదిదప్పుకనుంబురుకాంధరక్షపాంయాంపురుషాంయు

తల్పమితనిందుకునందలకున్నేవియబృముళే।పాపరతాయశ్చేదరిని
౫౯ ధైర్యాసేయుపనేతిరేపధరనే॥క॥చిత్తముగవాంఛితసేయుని।వృత్తి
నామునేదుపల్మివినసెల్లనసాత్సలత్రయులుపెయురలనుందియుచి
౬౦ త్రమునినసుఘోర్జిమత్తిభాందదరుపాౌర॥ఆ॥వయుసనాథు
భోగవంతుద్దైయుదిమినిదపము శోభునసుఖదలపరలప
ఊర్ధ్వనమునవ్రుపనతదుత్వక్రగుదాంక।(ప్రి)షుకుపేమిని
౬౧ ఋషుపంకభాంత్యై॥ఆ॥కందుదంబువయుసుబలుకాపుర
ముసేయు।ఋపతపంబులకునభూలవేదు।మీందిదినము
లనుమమిన్నతువేఖవితైది।(బ్రా)ంతిబునులదగదుబాటు
౬౨ నేయు॥క॥ఆయువునిందనియప్పుడె।తాయంబునబల
వబలముగనినయుపడే।ధైయుత్తదూలనప్పుడె।(శ్రీ)
౬౩ యువతేరమణానిన్నుచింతింపదగునే॥సీ॥ముదిమి(బ్రే)
సించిమూర్గ్నంబునప్పుడుకుత్సితశ్లేష్మంబుగూర్లనప్పుడు।
బలుమైనమూర్ఛలు(బ్రా)పించునప్పుడుతొబుకురుతన్నా
రుగతవదురునపుడు।పలుమారుకుపలకుబుమూలునప్పు
డువదిచెదిదేహంబువణకునపుడు।కఫ్టంపురోగములేగం
౬౪ పించునప్పుడుమలమూత్ర(ము)ములలోనమెలగునపుడు॥తే॥
బహుళవిధంబులనాయాసపడేదియుపుడు।నానాగు
మూపలరసంబుగుదియునపుడు।వేదనలబొందిప్రా(ణ)ము

౬౫ మయువేవిదుబువపుడు।నరుదునిన్నెట్లుదలచు(శ్రీ)నళిననయన॥ఆ॥
ఇప్పుడునరులల(ప్రా)ణులెలితనెంతసేపటుండో।సతతముయుగా
ప(ర్త)ంకయుముదు।కలుగనాపేనివాదుగాంపునసే(ప్ర)ంపె(శ్రీ)
౬౬ శనిన్నపూంఋనేయు॥వల్లయు॥ఆ॥నిన్నుగాలుచుమదిగనేసె
ల్లభూసిరులనుభవింపనరునియూయువల్పు।ముల్లపాసరము
౬౭ లనిందిపరాత్మనే।పాదచింతనంబుపాదగాల్పు॥క॥తాలునసేనిక
తాళ్లఘం।(త్రో)వనేవివారింతునిష్ఠతుష్టపునిరులుం।గాలవెనే
౬౮ యుంత్రియునే(సే)వాధర్మంబునాంతుచిత్తముబునత॥తే॥వదిచె
దిచిన్నవాండ్లనునినివప్పు।గింబుపిదిపోరుమూన్పిన(త్రి)
యునుఖాలముక్త్యమగుసంపదలాసంగితాలనిన్ను।కలత్తు
నిగ్జేసినావునేచిత్తమికను॥

యున్నదముస్నవబద్ధదృష్టులో।దీమచక్షుప్రాంతం(ప)తి
శ్రైదముపుంలుపయోగముపు(ప్రా)యుబదుపన్నది
అదిమేదంపె........

౬౯ క॥మురహారయాం(గ్రా)మముమయుళీ।పురములునేనెల్లనిన్నుబాంబుదియు
నర్పనే।బరమముసులురాజున్నంతే।నరకంధ్రవితమునెదిమూంళనా
౭౦ కుదెవియదే॥సా॥పారంబెన్నదువేనిమోహాలదికవేబంధింప
సంసారఘోరార్ణవమునబ్రెల్లిదారసుతిరుబస్పబంధిత
శారుఖవేగారింపనీబహుదుఃఖవేదనలబోకాకమెన్నదిధైర్యద
పెరాంకారుణ్యాభుంబుధిశౌరినీదయునయాంతాఖరంబుబూం
లింగదే॥ఆ॥(ప్ర)ముసితేనెలోబదినయాంగయుబోవె।భోగ:

కుచేలోపాఖ్యానము ౫౬

ములను దగిలి బాగి వెదాత్మ చిత్తగించి నీకు శ్రీపాదదర్శనము ప్రా

౨౨ ప్తోదయంబు యుందరే సౌ|| ఆ|| ములాలను స్నానములుంగి వచ్చి

చి సిరులాసంగి రఘ్యుడే సినాము దండి పంపదయుల ల్ద్రాదంబరం

౨౩ బులు యేమి లవమ్ము బోంట్లకై విమువాత్మ|| వ|| అని శ్రీకాంతుని

గూర్చి యత్యంత చింతాకులుండై కుచేలుండు బహుల ప్రకారంబు

ల స్తుతి యించిన నతని భ్రాంతసిద్ధికాత్మ నలరి యుద్దేశించేతుండు

౨౪ కరుణారసార్ద్ర చిత్తుండై|| సీ|| శ్రీవత్స కౌస్తుభ గ్రైవేయము

లతోడ లాంఛనము లతో కుండలములతోడ మాణిక్యకాంచ

నమణికిరీటముతోడ రవిబింబ పీతాంబరముతోడ శం

ఖ చక్ర గదాది సాధనంబులతోడ నవరత్నాభరణముల

తోడ పెదవుల ప్రేలాడు పికిలి పింఛముతోడ కస్తూరితిలకంబు

౨౫ గము తోడ|| తే|| బంబవతియును త్రాళిందిసత్యభామ

మిత్రవింద యు భద్ర సుదక్షిణి యు నంగ మువాన్గులుందరు సే

౨౬ వింపవెతాని మెదుపు శతపదానవవైరి సాక్షాత్కరించే|| తే|| గ్రా

హ్లాప్రలక్ష్మియా దవేశ్వరుండు గారవముతో కుచేలు

నిగారవించి యాఘ్రుసుని చేత సర్వసంపదలిచ్చుమైన యుతి

౨౭ ధిఫలాంబుల నొందియుల్లసుచు బలికె|| క|| మెచ్చితినీ నైష్ఠికము

న శిష్యకు వచ్చిన వరంబు లిపుడే మైనా నిష్టైదవే డుముని నతడు

౨౮ ముప్పత పతియుపుడు విప్రముఖ్యుడు వలికెనే|| తే|| వెరసి

౫౭

159

విష్ణు గుంటయా దయ్యా గరదే వచ్చినట్లు మిగుల వాంఛగలిగి

స్వామి మీరు వివరించు చేసు దెంచితిరి యలంతు భ్యాగ్యవశమ్మైనా

౨౯ కు వచ్చిన యు న|| క|| నిరతంబును నాశాంశాః పరమం దుఃఖం

బవంబు బలికెడి స్త్రీతులనే గురుతెరిగి వలదాత్మ వేష్టా తుర

౩౦ తపవస్త్ర నాములకు దూరు తన్మతినే|| సీ|| నిత్యంబులాసిరువే

నైర యున తన్యంతంబు దురితంబు బాందించి తాల గుగాకే

సతములా విత్తనాముతే సంతతంబును భవ సుఖదుఃఖము

ములబాందిస్తు తృగాకె త్రాణాంచి భ్రమముల నా

యముతే నీ క్లైబు గ్గల వతెబు ఘృపాలయు గాకె మప్పం

బులా సతలే వఘ్యయాశాశలు యెంచుప ఫగదా యు

౩౧ లింత తాకె|| తే|| నిఘ్ను తపన్మపద ప్రవే నెల్లనుము దీయుమా

నసముననిన్నే మరగి యుండు నీకేనైన యుంచు నిత్యంబుగా

౩౨ నన్నుపాలన్నైన యుంచు వంతబాంక్షై|| శా|| ఆలంపనే సుతులం

పచు ఘృములం పనే జేసి యాన్యాశల నీ బాలాం దుఃఖపరం

పరలే బాధలునే సాఖ్యంబులంగానవే కేవలం దురఘుల్లా

దురదరితవేవి నన్న స్మరక్షింపుమో శ్రీలక్ష్మీపతి నందనందన

౩౩ హరి శ్రీకలక్ష్మరామా నుబా|| తే|| సకల దుఃఖములకును బ

ననస్యలములైన యువాసుఖంబులిష్ఠై యుంచదాత్మ వర

మువదనీదు పాదపంకజములు భోర్మతానుము నిన్ను శ్రీని

వా॥స॥ వ॥ అనిన పరమేశ్వరుండు తదియు నిష్ఠానిరతుండగు
వ్యాసేవుడు వశ్యత్వగాది చతుష్టయం త్రియంబులగు వియుంబ
కామక్రోధలోభంబులు పెరగనీయక దారాసుతాదులపై
మోహంబు విడిచి కందమూలఫలంబులాని లక్షణంబుల
పాపనాసంతర్పణంబు సేయుచు, శృంగస్పృ శ్రీశరీరుండవై
యేకాంతాకారంబున నుండి, సుజ్ఞానవంతంబైన నిజ
స్వాంతంబునం తపంబున నివిపి యెత్తినైన తపస్ఫురోగం
బులందు విత త్త్వంతవు గాకుండ పేరుంగు దనైన నవైవ
యత్నంబునం బొందిని నశుభాశుభములను భవింపకపో
వచ్చునే నేవుమంకిప్పుడు పిదికెరఘుకులు సమర్పణంబు చేసిన
కతంబున, నీవు వాంఛైశ్వర్యంబు గవిగనెందును సత్పాత్రల
కిచ్చిన దానంబులు నిష్ఫలంబులుగావు యనంతంబులై నర
వియుంచుచున్నవాడవు నననుకుద మిమ్ము దయగులాసం
గినకతంబున వలిపెంతాళము వనం చేయుచున్నవాడవు, దివ
వవిభీషణాలు విష్ణువారేకాము ననే నిచ్చిన వరంబుల స్థిరంబులు
గానేరవు నవు బిరకాలంబు సంపదలను భవింపుమిత్యంబు నని
న్ననన్నుం చేర్చుకాని యెుదననివలికి వెండియు నిష్ఠానిరు॥ తే॥
నిజతలోదరి ప్రార్థింపనేవు నన్ను కాసులిసంబులదగు పకా
సచేసి, వచ్చియుండకనున్న నీవాంఛ దెలసి, యిచ్చితిష్టార్థ

విభవంబు బడంతవేసి॥ తే॥ యాల్లియు నుబాలవేమయు తల్లడిం
ప, కన్నము వ్యాతంబు గొలిగినేయుండు బద్ధ, వెల్లభోగంబులను
బొందిధీంతులగాధి యనుభవింతురె నేధర్మము నమకో
త్తు॥ ఆ॥ కవిమిగవినెనసామ కందనావరము నేపొంగరు బట్టు
రఘుబొందనేల, చేదలకును పంత్రిఖేదంబు సేయక, నన్నువి
దగవలయు నతిథులకును॥ సీ॥ అరయుబరోపకారార్థ
మిదం శరీరంబను వాక్యసారము గ్రహింపు, ధరణిలో విబు
లకు దనచేతనైన ఫలనేమాంగము నన్నైన పాతమెయునర్థి! స్వల
తులనితాస్వని శరీరాంతాశియనుమాపలందరింపుచు మేను
లదలధమములు గా, గణాలతింబ ధర్మార్థకామమోక్షములకు
మనసాగ్నిసుకల దమమురకానర్థి॥ తే॥ గరిమతోడ శుభస్వశే
ప్రింబసంగాదెలసి యత్నంత విజ్ఞానతేబమున ననుసతలధ
ర్మంబులందును బాంధ్నవము తిరి, నన్నుబుంబుంచవలయు,
గన్నన మువర్త్మా॥ క॥ సన్నివాంబున నిత్యం, సన్నిలింతో వృత్తి
కనేదిబదువులు వినివి, ధృస్నతసేయగవలయును, యున్నగ
ధర్మంబు శ్రీప్రియుగ మర్త్యనలకునే॥ క॥ పరికింపగ ధర్మస్వత్వరి
తా గతియునగ్నివర్ధాదివసంబులనే, నరపతనతివేగమె
మమ్మర నాసమారాధనములు సలుపగవలయునే॥

క॥ విస్తారముగ గ్రామోనాస్తికులు తపస్సులు యనేది నావిషయము
లేరనే ప్రస్తుతి సేయుని మాంద్యున కస్తావ్యస్తములు సుఖ
ములందునే నిందునే॥ క॥ శ్రీయుత్సుకొన్నై యునస్సల తే యుర
కేడాంచరించు వీణ బునుడు పాపాయు పర పీడనంబను
న్యాయుంబున నరకాది నరకముల బడునే॥ క॥ కలుషము
వేదరి ప్రాంబులు కలుష తెప్పు దలను సిరులు గల్గియు సతా
త్రులకేయు వేని మను బులు కలియుగమున నధిక దుష్టకర్మ
లు బుగతినే॥ క॥ క్షేత్ర మెరిగి విత్తనమును పాత్ర మెరిగి దా
నములను బరపగవలయునే ధాత్రీ బునులది యెరిగియు
పాత్రుల కీయంగవలయు పసిడిగలిగిననే॥ క॥ ముని నాథ లా
ల్ప భవమున ధనమాంశ్రులు తిక్కినట్టు తన్ను కలత మున నే
మను బుంథవ్య భవంబున తన పతి యెప్పైన కల భాగ్యసంపద
లందునే॥ క॥ ఏవృష్టిల్లఫలుల్ తరుల గు భూపాలు రవధ్యనేసు
పొందుగ నుందునే ప్రాప్తైనా విష్ణుం కృష్ణ తీ పతియును స్వలతు
లమాప లవ్య ధగాకుంద నే॥ క॥ సిరిగలవారికి వశ్యులు నరనా
థులు భ్రామ ప్రభులు నానా దిశలునే సరసిజ మందిరయ
ప్రఫ యురమై యుండిన నను నచప నేను వసింతునే॥ క॥ శ్రీనవి
నాసన తుదారోదుగ నేనతుడై యుండుగా కన నెన్నుగ బెల్లునే

మానవపతియైన తిరాభూనుమ లోధర్మము నగన ఖిల ద్వరి
త్రినే॥ తే॥ సిరులు లేనట్టి మనుబుందు మరణామైన భూవతుం
దినదిని యొక్క సమముగాదె తన్నమునగ నిర్ధనస్సు ఖిపృథస
బయినుమే యుపార్జిత కులమాపమేయుదని యు॥ ఆ॥
దాతననుచు సకల ధనము పాత్రులకును వెచ్చ వెచ్చుపదియు
వెత్రితనము జేసుమైన భూమి దేవోత్తములకును దానమీ
యవలయు తగిన తాలది॥ క॥ ఘోరముగ వెత్రి కోతికి వేరు
లశివ మెత్తినట్లు వెచ్చ్యము సేయునే కారితము నుదనుదిరిసి
న పారలమరలంగ దిరియవలయు నబుమిన్న॥ క॥ హుంతిన
ద్రవ్యము పాత్రులకాదంబరవల్లి మెసగన దివ్యధరమై యుగునే
బుంది దెల్లోక్పోము ముమవె పాడింభుకియు దినభి పద్మ్యాయు
బోలెనే॥ ఆ॥ దేవళాంబు యుతిర్థి దిన రక్షణముసు బంధు పో
షణంబు ఫలితముగను దాన ధర్మముల నుధనము గలకాలం
దినాచరింపవలెగ లవాస్సునతుసు॥ క॥ స్నానము సంధ్యయు
జపము సుమానుగ పిత్రుతర్పణము లుమురు వతకు రిని
దాసను స్త్రానము లెరపతమానవుడా నరింపవలె సమస్తము
తెలివినే॥ క॥ పరికింప స్వతియు ఖాంసా పరమో ధర్మంబులం
బు బలికెదు తతననే ధర సర్వ జీవులందును కరుణయు
పాలింపవలెనతల్లషలలత్తినే॥ ఆ॥ దేరుకిందివ్రతి మసేర

గలనసంసారంబు రమూని యందు పరమవశుండు గాకయా
నవుండు తల్లప విరహితుండై చరింప వలెమరియును గీ॥
సీ॥ మానసత్త్వగుణుల జ్ఞానాననంబు నభ్యసించి నా
యుని ప్రేత్యభలు కర్మ వేదంబు మరియు జ్ఞానాదేవ మోక్ష
యు సంగవిజ్ఞాను జరంగము నను విమలశరీరుడై వివి
ధ ధర్మార్థ కర్మ మార్గ భేదంబు వేమరకతెలసి తనకు పావ
ము సేయుము నర నయ్యున్నఖిల పదార్థంబుల ననుభవించా
తృణావము గ॥ తే॥ కలిమి యున సాక్షి భక్తి యుత్తరిని గాను
ప మానిమ ధ్యాన వర్ణవేళ రత్నకేతు యుదిద్ది యాత వెలిగి
సమస్త జీవాత్మలకును సమదవర్తింపున వదెపోసజ్జ
నుండు॥ తే॥ కాకులకు గాని వేములు వున తరము గాదం
ఉనేమెందనే మన్న ఉగది నతద్ది బాంధవులకు గాని సంపద
లు నరుల కుండనేమి యు మరియు వేకుండనేమి॥ ఆ॥
మాదలు సంతరించు కాని మృచ్చి కనె వ్యరికె యు వేకబలేలె
దలు వేసులు భారయు వెత్తురు జారులు బాంధవవ్యగా
గోదని యుత్ప్రయమునే బ్రమల గుండు శరీరులనే నమిత్తు
నే ఆదసమస్త కర్మ పరిశుద్ధుల కత్తనుగాక మోక్షము
లే॥ తే॥ తస్కరులు భూమిపతులు విత్తములు బలిమి నెందవి
గాని పోవ భూమిమీదుదులు గాని యా గతి విపాము

కును బలి యుదగతేని తత్త్వలోభుల కలసద్గుణులు గలుగు॥
గీ॥ పిసిది యుగు వాడు మరి చెప్పనట్లు జై సుమాలి నకల
తత్త్వ క్షేత్రాదులను పరమబంధాలు దలా వాయు వల్లనయు
తరము ద్రనలో బ్రతింప పాత తతుగల దే॥ ఆ॥ తనువు గురున
కును ధనము ప్రాణములకు మనసు యుక్తుడై వమున తనె
సగి భూతదయయును సత్యబుద్ధి శుద్ధియును గల్గి పరగు
వాడె నాకు భక్తుడనఘా॥ క॥ ధర్మాత్ముం డచివల్లి యు
కర్మ దుడుల యుంబనుండు దోషంబుల వే ధర్మాత్ము యు
ముధరిత్రి నాధర్మవేలయమన్న మాపతధనము గాగనే॥
వ॥ కావున నేవు సకలభూతలంబుల యందు నుదయయు
సుధర్మంబు నుంగలిగి సాన్నన బుపాధ్య నుష్ఠానంబు మొ
దవైన బ్రాహ్మణాకర్మంబు వేమరకతె బుగ్గబు నానయా
బులు నియమంబున పతియింపుమన సాక్షికె భుక్తిం
బుల యుక్తం బని తెలిసి యుతిధులం బూజింపుము
హింసాకర్మంబులు విడిచింపి కామక్రోధ లోభ మోహా
మద మాత్సర్యంబులు వెరగని యుక నత్యంత విరక్తిం
దవై శాంతాకారంబున నే బ్రవర్తింపుమని చెప్పి పరమా
త్మొండైన హరి యుంతర్హితుండయ్యె నప్పుడు॥ క॥ కమ
లముఁ నేరున నుంది యు కమలంబున నంప నల్లి కర్ణికని

సంసారమునఁ బ్రవర్తింపుము నాయుమ వినఁ బిత్తుదు విరక్తు
లై విహరింపవే॥ ఆ॥ ఈ కుచేలు చరితములలోనను
తంబమును బుత్తైన ప్రాసినను చదివిన వినిన తద్వ్యదము
ల వివరించినను వారికాయురర్థములు బడాత్మతా
సగు॥ క॥ అనినక్రిలోకకుమారునిఁ దనయుతుడు శుకు—
యోగివాక్సుధారసపానంబొనరించి మరియు లియును
దనిలిసనత భాగవతతత్త్వార్థసూక్తంబులే॥ శా॥ బృందార
కావిహారరగోపతులసన్నింబాన్వగోపగోపీ బృందా
నందకళింగమర్దనములాంబలందారకాద్యేశ భూమం
దారప్రియనందనందనమహామాయావినోద
శ్రీమాంమందరోద్ధరకృష్ణదేవవారి శ్రీమన్నాలు
రామానుజా॥ క॥ నీలాంబరా వరదవారినీలాం
బుదవర్ణదేహా నిర్మలయమునాంతక్రీడాలరక్షితగో
పాలక బాలకసహోయవర్షణ నిర్దానశ్రీ॥ పంచచామ
రం॥ బలారికల్పితోరువర్షపాతవాతవారణా ప్రలం
బపూర్వనిర్జరప్రభంజనాత్మరంజనా ప్రళిందకన్య
కాకుచప్రలిప్తగంధపాలికా కళీప్రదేశబ్రాసమాన
కౌస్తుభప్రభాంకితా॥ గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కృష్ణరాం
కారప్రసాదలబ్ధకవితాధురంధరసరసకవిమిత్ర
యల్లనామాత్యపుత్ర సకలసజ్జనవిధేయుఘ్రు

ప్రభునామాంకితమై యప్రకాశితంబైన కుచేలోపాఖ్యానంబను
మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును తృతీయాశ్వా
సము॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ సంపూర్ణము అయినది--